

Česká zemědělská univerzita v Praze
Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
Katedra obecné zootechniky a etologie

**Legislativní a filozofické vymezení ochrany zvířat proti týrání
spojené s hodnocením činnosti kontrolních orgánů ČR v letech
2000-2010**

Diplomová práce

Autor práce: Ing. Bc. Martina Zelenková

Vedoucí práce: Ing. Renata Masopustová

© 2013 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Legislativní a filozofické vymezení ochrany zvířat proti týrání spojené s hodnocením činnosti kontrolních orgánů ČR v letech 2000-2010" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 3. dubna 2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé práce paní Ing. Renatě Masopustové za trpělivost a odborné rady, kolegům v práci za praktické rady a mému příteli a rodině za podporu při dalším studiu. Děkuji samozřejmě také všem svým zvířatům.

Legislativní a filozofické vymezení ochrany zvířat proti týrání spojené s hodnocením činnosti kontrolních orgánů ČR v letech 2000-2010

Legislative and philosophical definition of animals protection against cruelty associated with the evaluation of the activities of control bodies of the Czech Republic in the years 2000-2010

Souhrn

Tato diplomová práce vznikla především jako vyjádření úcty ke všem ne-lidským tvorům, zvířatům, která považuji za tvory cítící a zasluhující si patřičnou ochranu ze strany člověka. Známkou vyspělosti každé společnosti by měla být úcta nejen k lidskému životu, ale též úcta ke zvířatům, která člověka odnepaměti provázejí a na nichž byl člověk tak dlouhou dobu dokonce přímo existenčně závislý.

Cílem práce bylo zhodnotit vývoj ochrany zvířat od nejstarších dob po současnost, měnící se chápání a filozofické nahlížení lidské společnosti, od pravěku po současnost, na zvířata jako na cítící bytosti. Součástí práce je rozbor legislativy v ochraně zvířat, vývoj právních předpisů ve světě a podrobněji je rozebrán vývoj a novela klíčového právního předpisu, kterým je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále jen ZOZPT), který se řadí mezi předpisy přímé ochrany zvířat. Vzhledem k tomu, že Česká republika je členem Evropské unie, bylo nutno zmínit i tuto legislativu.

V dalších kapitolách je nastíněna problematika týrání zvířat jako projev poruchy chování, nestabilního rodinného zázemí a kulturně odlišného prostředí (především problematika tradiční asijské medicíny a zvířat využívaných k tahu); jsou uvedeny konkrétní případy týrání jak zvířat, tak i dětí, jelikož dostupné studie naznačují, že u dětí, která jsou vystavena domácímu násilí, existuje mnohem vyšší pravděpodobnost, že se v budoucnu budou chovat krutě ke svému okolí, tedy i ke zvířatům.

Poslední část literárního přehledu je věnována zvířatům zájmovým, hospodářským a pokusným, jejichž „utrpení“ rukou člověka je leckdy legální.

Vzhledem k tomu, že pracuji jako referentka ochrany zvířat a přírody na Úřadu městské části Praha 6, v praktické části jsem se zabývala, jednak zhodnocením případů porušení ZOZPT, za časový úsek let 2000 až 2010 a jednak zhodnocením vybraných výsledků dozorové činnosti inspektorů veterinárních správ též mezi lety 2000 až 2010. Potřebná data byla čerpána přímo ze spisových dokumentací Úřadu městské části Praha 6 a z informačních

bulletinů (Programy ochrany zvířat 2000-2010), každoročně vydávaných Ministerstvem zemědělství ČR ve spolupráci se Státní veterinární správou ČR.

Z celkových 80 podnětů, které byly prověřovány pracovníky Úřadu městské části Prahy 6 mezi lety 2000 až 2010, bylo zjištěno, že pouze 35 jich bylo oprávněných (tedy, že bylo prokázáno porušení některého ustanovení ZOZPT). Nejčastěji docházelo k porušení § 4 odst. 1 ZOZPT (jedná se o paragraf definující, co se považuje za týrání zvířat). Ve 14 případech bylo zjištěno, že dochází pouze k obtěžování okolí chovem zvířat (nejčastěji buď psím štěkotem, či zápachem při chovu koček). V 6 případech bylo na návrh Městské veterinární správy v Praze vydáno rozhodnutí o odebrání zvířat a umístění do náhradní péče. Nejvyšší pokuty za porušení ZOZPT byly uloženy leteckým přepravním společností za nevhodné podmínky přepravy zvířat (v řádech desítek tisíc Kč, nejvíce 90.000 Kč). Pouze v jednom případě bylo zjištěno, že se jednalo přímo o trestný čin týrání zvířat.

Nejčastěji byly podněty spojeny s chovy psů, nicméně počty např. exotických zvířat nevhodně přepravovaných byly rovněž velmi početné (stovky kusů).

Z Programů ochrany zvířat 2000-2010 byla shromážděna vybraná data (viz kapitola Výsledky). Za nejdůležitější zjištění považuji to, že u hospodářských zvířat bylo patrné, že při menším počtu zkontrolovaných zvířat, počet podnětů ke správním řízením za porušení ZOZPT stále rostl. Je paradoxem, že v případě zájmově chovaných zvířat, je počet podnětů ke správním řízením vyšší než u kategorie hospodářsky využívaných zvířat, ačkoli jejich počty (zájmových zvířat) jsou mnohem nižší, než je tomu u druhé kategorie.

Co se týče zvířat využitých při pokusech, jejich počty mezi uvedenými lety spíše stagnovaly; zvýšení jejich počtu bylo zaznamenáno v roce 2003, kdy mezi pokusná zvířata byli započítáni kroužkovaní ptáci. Nicméně, v roce 2000 byl počet pokusných zvířat téměř poloviční oproti roku 1994, kdy bylo použito celkem 559 tisíc zvířat. To naznačuje, že byly stále více využívány alternativní metody pokusů. Porušení ZOZPT u této skupiny zvířat bylo zjištěno při kontrolách minimálně.

Pohled společnosti na úroveň zabezpečování podmínek života zvířat se v posledních letech pozvolna mění a povinnost ochrany zvířat je stále více prosazována, nicméně i tak je možno konstatovat, že pozitivní změny v ochraně zvířat probíhají velmi pomalu (zavádění

legislativních požadavků do praxe). Morální a etické hodnoty se odsouvají do pozadí, pokud se dostanou do rozporu s ekonomickými nároky, a to je i hlavní problém v oblasti ochrany zvířat.

Klíčová slova:

Ochrana zvířat, welfare, zákony na ochranu zvířat, orgány ochrany zvířat, právní postavení zvířat, týrání zvířat

Summary

This thesis was created primarily as an expression of respect towards animals. I consider them to be sensitive living creatures and I think they deserve to be under human protection. The animals were accompanying people for thousands of years and people were even existentially dependent on them for a very long time. A maturity sign of every society should be a respectful dealing with not only human life but also with animals.

The purpose of this thesis is to sum up a development of animal protection against cruelty from the oldest times to present and also show how people from prehistory to present understand and philosophically perceive animals as sensitive living creatures. A part of this thesis is an analysis of animal legal protection and legal directives development in the world. A novel of a crucial legal directive (law number 246/1992 of code, Law for animal protection) is analysed in detail in this thesis. This law belongs to directives of a direct animal protection. The Czech republic is a member of European Union so it was necessary to introduce this legislation too.

In next chapters there is raised the issue of cruelty to animals as a manifestation of an emotional disorder, unstable family background and different culture background (firstly the issue of a traditional asian medicine and issue of draught animals). I mentioned concrete examples of cruelty to animals and to children too. The latest essays indicate that there is an excellent probability that children who experience violence at home will behave cruelly to its surroundings, hence to animals too. The last part of literary overview deals with pets, farm animals and experimental animals. Their suffering caused by people is often legal.

Because I work as animals and nature protection officer at a Municipality of Prague 6. I dealt in a practical part with appraisal of violating the law for animal protection between 2000-2010 and evaluating selected outcomes of veterinary commission supervisors in years 2000-2010. All necessary data were gained directly from Municipality documentation and brochures (Animals protection programmes 2000-2010). These brochures are being published annually by the Ministry of Agriculture in co-operation with State Veterinary Commission.

From total number of 80 inputs which were verified by the Municipal officers between years 2000 and 2010 were traced only 35 justified inputs. It means that only 35 inputs violated one of the law for animal protection. Mostly it was the violating of paragraph 4, article 1 of the law for animal protection (this article deals with definition of cruelty to animals).

Fourteen cases dealt only with surroundings disturbing by animal breeding (dogs barking, cats odour). In six cases City veterinary commission suggested to take away the animals and put them to a substitute breeding. The highest fine got the transportation services because of the unsuitable conditions during animals transportation (the highest sum was ninety thousand Czech crowns). Only one case was interpreted as a crime cruelty to animals. The most frequent inputs were connected with dogs breedings but there was a significant number of inappropriately transported exotic animals too (hundreds of animals).

Selected data were gathered from the Protection animals programmes, from years 2000-2010 (more in chapter Results). I consider this fact as a most important: the number of inputs leading to administrative proceeding for a violating the law for animal protection constantly increased at a smaller number of verified farm animals. We can call it paradox: the number of inputs leading to administrative proceeding is higher by pets then by farm animals even though the number of pets is much smaller.

The number of experiments on animals rather stagnated between years 2000-2010. There was noticed an increasing in 2003 when ringed birds were included to experimental animals. Nevertheless the number of experimental animals in 2000 compared with 1994 (559 000 animals) was half. It indicates frequentlier using of alternative methods. Violating of law for animal protection was found out minimally.

Attitude of society to the level of animal protection is gradually changing in last years and a duty of animal protection is upheld but however a positive changes in issue of protecting animals proceed very slowly (putting legislative requirements into practis). Ethical values are putting off to background when they contrast with economic demands. And that is a primary problem in the issue of animal protection.

Keywords:

Animal protection, welfare, laws for animal protection, authorities of animal protection, legal status of animals, cruelty to animals

Obsah:

1	ÚVOD	2
2	CÍLE PRÁCE.....	3
3	LITERÁRNÍ PŘEHLED	4
3.1	VÝVOJ FILOZOFICKÉHO NAHLÍŽENÍ LIDSKÉ SPOLEČNOSTI NA ZVÍŘATA V PRŮBĚHU HISTORIE	4
3.1.1	Pravěk a doby nejstarší	4
3.1.1.1	Domestikace	5
3.1.2	Starověké Řecko a Řím.....	6
3.1.3	Středověk	7
3.1.4	Renesance	8
3.1.5	Novověk.....	8
3.1.6	Současný pohled	10
3.2	TÝRÁNÍ ZVÍŘAT JAKO PROJEV PORUCHY CHOVÁNÍ, NESTABILNÍHO RODINNÉHO ZÁZEMÍ A KULTURNĚ ODLIŠNÉHO PROSTŘEDÍ	11
3.2.1	Poruchy chování	11
3.2.1.1	Příčiny poruch chování.....	11
3.2.2	Základní psychické potřeby u dětí	12
3.2.2.1	Nedostatečné naplňování psychických potřeb.....	12
3.2.3	Nestabilní rodinné zázemí	12
3.2.4	Konkrétní případy týrání zvířat.....	13
3.2.5	Vnímání zvířat v kulturně odlišných oblastech	14
3.2.5.1	Tradiční asijská medicína	14
3.2.5.2	Týrání zvířat používaných k tahu v rozvojových zemích.....	16
3.2.6	Shrnutí příčin týrání zvířat člověkem	17
3.3	LEGISLATIVA OCHRANY ZVÍŘAT	18
3.3.1	Vývoj legislativy ve světě.....	18
3.3.2	Vývoj legislativy v českých zemích	20
3.3.2.1	Konec 19. století.....	20
3.3.2.2	Zánik Rakousko-Uherské monarchie	20
3.3.2.3	Protectorát Čechy a Morava.....	21
3.3.2.4	Poválečné období a období komunismu.....	21
3.3.2.5	Období do rozpadu federace.....	22
3.3.3	Aktuálně platné právní předpisy v oblasti ochrany zvířat v ČR.....	22
3.3.3.1	Přímá ochrana zvířat.....	23
3.3.3.2	Nepřímá ochrana zvířat	23
3.3.3.3	Právní status zvířat	23
3.3.3.4	Zákon na ochranu zvířat proti týrání	25
3.3.3.5	Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání.....	27
3.3.4	Mezinárodní úroveň a legislativa Evropské unie.....	28
3.3.4.1	Historie vývoje ochrany zvířat v EU	29
3.3.4.2	Právní předpisy EU.....	30
3.4	VYBRANÉ KATEGORIE ZVÍŘAT DLE ZOZPT.....	31
3.4.1	Hospodářská zvířata.....	32
3.4.2	Pokusná zvířata	36
3.4.3	Zvířata v zájmovém chovu	39

4	MATERIÁL A METODY	41
4.1	POSTUP PŘI OZNÁMENÍ TÝRÁNÍ ZVÍŘETE	41
4.2	ORGÁNY OCHRANY ZVÍŘAT	42
5	VÝSLEDKY	43
5.1	VYHODNOCENÍ PODNĚTŮ ŘEŠENÝCH ÚŘADEM MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 6	43
5.2	VYHODNOCENÍ KONTROLNÍ ČINNOSTI ORGÁNŮ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVY MEZI LETY 2000-2010	48
6	DISKUZE	55
7	ZÁVĚR	61
8	ZDROJE LITERATURY	62
9	SAMOSTATNÉ PŘÍLOHY	70

1 ÚVOD

„Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka“.

Takto vyjadřuje preambule účel českého zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění. Známkou vyspělosti každé společnosti by měla být úcta nejen k lidskému životu, ale též úcta k ostatním živým tvorům, zvířatům, která člověka odnepaměti provázejí. Jak je vyjádřeno ve výše uvedené preambuli zákona, zvířata jsou cítící bytosti a na toto by mělo být vždy pamatováno při jakémkoli nakládání s nimi (ať už se jedná o hospodářská, pokusná zvířata či zvířata v zájmových chovech).

Vztah a nahlížení lidí na zvířata se v průběhu dějin měnil, důsledky toho byly většinou pro zvířata nepříznivé. V každém období se však našli jednotlivci či skupiny lidí, kteří odsuzovali a kritizovali kruté chování se ke zvířatům, leckdy dokonce za cenu veřejného zesměšnění a ponížení. Tito lidé nepochybovali o tom, že zvířata jsou cítící bytosti, ačkoli nedokáží mluvit a sama bránit svá práva.

Pohled společnosti na úroveň zabezpečování podmínek života zvířat se v posledních letech významně mění a povinnost ochrany zvířat je stále více prosazována (s většími či menšími úspěchy). To se projevuje zejména na území západní a střední Evropy tlakem veřejnosti a řady organizací na posílení ochrany zvířat, projevuje se také v oblasti získávání odborných a vědeckých poznatků z oblasti ochrany zvířat. Je nutné si uvědomit, že zvířata jsou z biologického hlediska složitými organismy a řešení problému jejich ochrany vyžaduje odborné komplexní znalosti fyziologie, biologie a etologie, jimiž bohužel někteří „ochránci“ zvířat nedisponují a snaží se tyto složité problémy vtěsnat do jednoduchých sloganů a zkratek.

Dle význačného českého filozofa Erazima Koháka je základem postojů ke zvířatům především to, zda je zcela prereflektivně vnímáme jako biomechanismy či jako „lidičky v kožíškách“. Bohužel většina lidí dnešní doby přemýšlí o zvířatech výlučně podle jejich užitečnosti, krásy, případně podle jejich hodnoty jako zdroje zábavy nebo přátelství. Pokrytectvím moderní doby je to, že oplýváme někdy až přehnanou láskou ke svým domácím miláčkům, která je ve výsledku až škodlivá a raději se neptáme, jak probíhá „výroba“ masa, mléka a vajec nebo vývoj nových léků a různých chemických látek.

Právo sice přiznává ochranu zvířatům, avšak tuto ochranu mohou aplikovat a dovolávat se jí zase pouze lidé, ať již jde o chovatele zvířat, ochránce zvířat (např. občanská sdružení, nevládní nezisková organizace, mezinárodní organizace), svědka porušování právní ochrany zvířat (např. týrání) či pracovníka veřejné správy (např. orgány ochrany zvířat, Českou inspekci životního prostředí). Je ovšem jenom na nás lidech, abychom zvířatům ochranu (resp. „práva“ jim poskytnuta právem českým, mezinárodním a evropským) odpovídajícím způsobem zabezpečovali (zvířata nemají svéprávnost a ani se nemohou ozvat při porušení svých „práv“).

2 CÍLE PRÁCE

V mé práci bych ráda zhodnotila vývoj ochrany zvířat od nejstarších dob po současnost, měnící se chápání a nahlížení lidské společnosti na zvířata jako cítící bytosti. Chtěla bych se zaměřit převážně na zvířata zájmová, hospodářská a pokusná, jejichž „utrpení“ rukou člověka je leckdy legální. S tímto souvisí samozřejmě legislativa, v práci se zaměřím hlavně na zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění, který patří mezi právní předpis přímé ochrany zvířat. Stručně shrnu ostatní právní předpisy přímé a nepřímé ochrany zvířat a vzhledem k tomu, že Česká republika je členem Evropské unie, je nutno zmínit i tuto legislativu.

Vzhledem k tomu, že pracuji jako referent ochrany zvířat a přírody na Úřadu městské části Praha 6, budu se v praktické části práce zabývat jednak zhodnocením případů porušení zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění, za časový úsek 2000 až 2010, řešených pracovníky Úřadu městské části Praha 6 a jednak zhodnocením výsledků dozorové činnosti inspektorů veterinárních správ též mezi lety 2000 až 2010. Potřebná data pro statistická vyhodnocení budu čerpat přímo ze spisových dokumentací Úřadu městské části Praha 6 a z informačních bulletinů (Programy ochrany zvířat 2000-2010), každoročně vydávaných Státní veterinární správou ČR a Ministerstvem zemědělství ČR.

3 LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 VÝVOJ FILOZOFICKÉHO NAHLÍŽENÍ LIDSKÉ SPOLEČNOSTI NA ZVÍŘATA V PRŮBĚHU HISTORIE

„Po celá tisíciletí jsme byli nepočtení, skromní, a bezmocní. V posledních třech staletích jsme se stali nečekaně, mocní, neuvěřitelně nároční a nepředstavitelně početní“ (Kohák, 1998). Slovy profesora Koháka bych ráda uvedla kapitolu o filozofickém přehledu chápání zvířat v průběhu dějin. Různé filozofické směry a názory skupin (stejně tak jako některých jednotlivců) měly velký dopad na chápání zvířat ze strany společnosti. Je až s podivem, kolik zvučných jmen známých filozofů je spojeno s problematikou vztahu člověka a zvířete. Od pravěku po současnost lidé zvířata potřebovali a stále potřebují, jako svou potravu, pomocníky při různých činnostech (většinou prospěšných pouze pro člověka), v chemickém a farmaceutickém průmyslu nebo jako zdroj obživy a zábavy. Zvířata jsou nám biologicky nápadně blízká, dokonce se stala neodmyslitelnou součástí naší kultury, takže jsou nám zrcadlem, v němž můžeme a musíme reflektovat sami sebe; filozofie to také ve svých dějinách mnohokrát činila (Šiler, 1995).

3.1.1 Pravěk a doby nejstarší

V období pravěku bylo zpočátku postavení člověka a zvířat nevyrovnané ve prospěch zvířat. Zvířata byla pro člověka především obživou, byl na nich dokonce přímo existenčně závislý. Způsoby lovu byly nedokonalé, lidská populace byla nepočtená na to, aby ohrozila populace volně žijících zvířat. Některé kultury (severoamerických Indiánů či Eskymáků) si tuto existenční závislost uvědomovaly, zvířata uctívaly a stavěly je do středu svých legend. Takovéto jednání naznačuje to, že tito lidé zřejmě uznávali, že lovená zvířata mohou pociťovat vjemy podobné našim vlastním, zvláště intenzivní pocity strachu a bolesti (Webster, 1999). Mytologie prvotních obyvatel Ameriky rozeznávají mimo národů Navahů či Zuňiů také národy třeba medvědů, hadů a vlků. Mezi nimi a lidmi existují vztahy vzájemné úcty; svět se jeví jako společenství rozlišných, leč rovnoprávných bytostí, ve vzájemnosti a úctě (Kohák, 1998).

Z nejstarších dob lidských dějin bych ještě ráda vyzdvihla civilizaci, pro kterou měla zvířata (zvláště jejich podoba a vlastnosti) posvátný význam. Jedná se o kulturu starověkého Egypta, kde byla zvířata využívána jednak v zemědělství a jednak byla významnou součástí

náboženství této vysoce kulturně rozvinuté země. Známkou vysoké úcty k živým tvorům a znalosti jejich vlastností je především to, že Egypťané zpodobňovali svá božstva (náboženství pro ně bylo ústředním bodem života) pomocí zvířecích podob. Charakteristické znaky a chování zvířete jasně určovaly, které božstvo, bude dané zvíře znázorňovat, např. krutá bohyně Sachmet byla znázorňována v podobě dravé lvice (Gahlin, 2001). Zvířata byla s posvátnou úctou též mumifikována; dnes tyto zvířecí mumie studují vědci, ale ještě v 19. století byly stovky tun mumifikovaných koček posílány loděmi do anglického Liverpoolu, kde se používaly jako hnojivo (Gahlin, 2001).

Obrázek č. 1: Mumifikované kočky (zdroj: <http://www.historieegypta.ic.cz/mumifikace.html>)

3.1.1.1 Domestikace

Domestikace určitých druhů zvířat byla zásadním zlomem v postavení člověka vůči zvířatům, ta se pomalu začala stávat podřízenými. S domestikací člověk postupně odebíral zvířatům a sám si přivlastňoval poslední slovo v rozhodnutích, která jsou – teď už podle jeho měřítek, ne jejich – nezbytná pro přežití a životní blaho (Webster, 1999). Webster (1999) dále zdůrazňuje, že druhy které se nechaly domestikovat, si povětšinou zajistily přežití o hodně lépe, než ty druhy, které zůstaly žít ve volné přírodě (jako příklad uvádí kuřata a tygra; kuřata přežijí příštích sto let spíše než tygr). Ale za jakou cenu? Obecně se historikové shodují, že domestikace zvířat se stala vzorem pro všechny útlak (Kohák, 1998). Kohák (1998) dále vysvětluje, jestliže člověk jako „vyšší“ tvor se nemusí chovat ohleduplně vůči zvířatům, proč by se kterýkoliv „vyšší“ tvor (muž, běloch, Árijec) měl chovat ohleduplně vůči „nižšímu“ tvorů (ženě, černochovi, židovi)?

3.1.2 Starověké Řecko a Řím

V řecké literatuře je to poprvé, kdy se v dějinách západního myšlení setkáváme s tematikou, jak zacházet se zvířaty. Pro řeckou filozofii bylo téma postavení ne-lidských bytostí a jejich vztahu s lidmi důležitým filozofickým tématem stejně jako v našich dnešních filozofiích (Ryder, 2000). V tomto období se zvířata stávají též zdrojem zábavy (dostihy, zápasy gladiátorů). Převládá názor, že zvířata jakožto nižší tvorové byla stvořena pro člověka a mají mu sloužit; to mělo podklad již v Aristotelově filozofické nauce (Prchalová, 2009). Znamý řecký filozof, matematik a astronom Pythagoras ze Samu (okolo 570 př. n. l. – 510 př. n. l.) měl poněkud odlišné názory. Zastával názor, že zvířata mají duši jako lidé a přežívají na onom světě a pak se vrací na Zem; nabádal ke zdrženlivosti v požívání masa, sám byl vegetarián (Jean, 1994).

Aristoteles (384 př. n. l. - 322 př. n. l.) dle Pattersona (2003) tvrdil, že zvířatům chybí rozum, a způsobil tak, že zvířata se tímto najednou ocitla ve stejné kategorii jako neživé objekty (Patterson, 2003). Aristoteles (1939) ve svojí Politice uvádí, že řeč má jenom člověk, hlas mají i ostatní živočichové, a protože jen člověk dokáže rozlišit mezi dobrem a zlem, potřebuje jen on mít řeč (Aristoteles, 1939). Obecně o rostlinách a živočiších dále uvádí, že rostliny jsou určeny pro zvířata a ostatní živočichové pro lidi. Věnoval se též rozdělování živočichů dle určitých kritérií a faktorů, např. dle způsobu života, stavby organismu a způsobu rozmnožování (Hare et. al., 1994).

Život zvířat ve starověkém Římě by se dal charakterizovat jako jedno velké utrpení. Římská společnost neměla soucit se slabými (dle tehdejších měřítek např. otroci, nemocní, ženy), natož se zvířaty. Obrovské římské impérium bylo nuceno vynakládat mnoho prostředků a sil do válečných tažení; římská společnost se poté „bavila“ sledováním jak lidského, tak zvířecího utrpení, ke kterému docházelo v gladiátorských arénách. V římských arénách bylo nevyčísitelně mnoho zvířat uštváno k smrti – Římané zvířata např. rozzuřili pomocí rozžhaveného železa nebo šipkami s hořícím hrotem. Při zasvěcení Kolosea Titovi bylo během jediného dne utýráno pět tisíc zvířat – lvů, tygrů, slonů, žiraf a hrochů (Ryder, 2000). Dle Singera (2001) byla taková zábava v tehdejší době běžná a nikdo proti ní příliš neprotestoval (Singer, 2001).

Je těžké uvěřit tomu, že v období takových zvráceností, byly položeny základy právních nauk, ze kterých vychází i dnešní právní kultura kontinentálně evropská. Zvířata však v této době právní zastání neměla, s příchodem římského práva došlo k jejich definování jako věcí, což

platí až do dnešní doby (Rydval, 2006). Přesněji byla zvířata brána jako majetek a tudíž věci bez přirozených práv (Patterson, 2003).

I v této kruté době však existovali lidé, jimž bezcitné zacházení se zvířaty nebylo lhostejné. Byli jimi např. Ovidius, Seneca, Porfyrios, Plutarchos, Vergilius, Lucretius, Plinius starší, Plotinos a římský císař Marcus Aurelius, kteří obhajovali právo zvířat na soucitné zacházení.

Plutarchos a Porfyrios např. trvali na tom, že lidská dokonalost je totožná s konáním dobra a vyžaduje tudíž nepůsobit zbytečné utrpení jiným tvorům, lidským i nelidským; na základě toho byli oba vegetariány (Brychtová, 2009).

3.1.3 Středověk

Dle Koháka (1998) středověk vycházel z hierarchického pojetí světa. V této době v Evropě bylo zvíře chápáno jako níže postavený bližní; lidé žili v bezprostředním styku se zvířaty, sdíleli s nimi obydlí, pojmenovávali je, hovořili s nimi, předpokládali u nich porozumění i odpovědnost. Zároveň je krutě a bezohledně využívali – podobně jako lidští páni krutě a bezohledně využívali své lidské poddané (Kohák, 1998). Podle názorů středověkého filosofa Tomáše Akvinského (1225-1274), který byl ovlivněn např. Aristotelem, je jediným možným důvodem proti krutosti na zvířatech skutečnost, že tato krutost by mohla vést ke krutosti na lidech. Tento vyhraněně antropocentrický názor, který byl později často opakován, nepřiznával zvířatům žádné právo na ohleduplné zacházení kvůli nim samotným a v podstatě ani právo na existenci *an sich*. Jeho vliv trval velmi dlouho a ovlivňoval evropské myšlení téměř až do 20. století (Prchalová, 2009).

V této, jak pro lidi, tak zvířata těžké době, nebylo moc těch, kteří by se „práv“ zvířat zastávali. Nejvýznamnější byl bezpochyby Sv. František z Assisi (1182-1226), kterého římskokatolická církev označila za patrona ekologie, a který má své následníky ve všech evropských církvích (Kohák, 1998). Jeho Píseň bratra Slunce či Píseň tvorstva názorně ukazuje soucit jak s živými tvory, tak např. s lunou, hvězdami, vzduchem, mraky, vodou, ohněm, plody, trávou a květy; Sv. František živé bytosti oslovoval „bratři a sestry“ (Le Goff, 2004).

3.1.4 Renaissance

Renaissance zdůrazňuje pokleslost přírody a lidský úkol jejího zvelebování; zvířata jsou spolčována s temnými mocnostmi: černá kočka, pekelný pes, zlověstný havran vládou lesní divočině spolu se zlovolnými duchy (Kohák, 1998). Pokračovalo nazírání na lidský život jako na něco posvátného, avšak status zvířat zůstával na stále mnohem nižší pozici, než byli lidé. (Singer, 2001).

I v této době se našli jedinci, kteří měli opačné názory. Např. Leonardo da Vinci nebo Michel de Montaigne (1533-1592), který ostře kritizoval učení Tomáše Akvinského a učil, že lidé nejsou nadřizeni ostatním tvorům a že naše odlišnost od zvířat a naše moc nad nimi nemůže ospravedlnit zlo, kterého se na nich dopouštíme (Čejka, 2010).

3.1.5 Novověk

Dle Koháka (1998) novověk vytvořil představu zvířete jako suroviny a ztratil vědomí zvířete jako níže postaveného bližního (Kohák, 1998).

Postavení zvířat se nezlepšovalo, spíše naopak, čekalo je velmi temné a smutné období. Od počátku novověku převládala představa, že vrcholem stvoření je člověk (Patterson, 2003).

Velmi mnoho utrpení přinesly ne-lidským tvorům myšlenky René Descarta (1596-1650). Ten zavrhl odvěké filozofické a teologické hledání duše zvířat a ve své Rozpravě o metodě (1637) prohlásil, že zvířata umí spoustu věcí lépe než my prostě proto, že nemají duši (rozum). Příroda v nich tudíž působí efektivněji, protože jsou lépe uspořádána. Tak jako hodiny, sestavené z koleček a pérek, dokážou měřit čas lépe a přesněji než my (Šiler, 1995).

Představa živočichů jako organických strojů měla původně ospravedlnit degradaci zvířat. V druhé polovině 18. století toho bylo potřeba, rozrůstala se živočišná výroba, vivisekce se stala oblíbenou „vědeckou“ zábavou privilegovaných. Kohák (1998) udává jeden z mnoha příkladů této zábavy, kdy hostitel přibil psa za packy k prknu a hosté se bavili tím, že zvíře rozřezávali za živa; a aby je netrápily zoufalé výkřiky týraného zvířete, bylo zvykem nejprve proříznout mu hlasivky (Kohák, 1998).

Descartes se stal otcem mechanistického paradigmatu, novověkého způsobu nazírání na svět, přírodu i člověka podle vzoru stroje. Descartes sice nezavinil, ale pojmenoval to, co se odehrálo po zhroucení středověku v průběhu renesance: rozpolcení skutečnosti, odcizení

člověka a přírody. Příroda se stala předmětnou (objektivní) skutečností, souborem pouhých věcí, zatímco jedině člověk se stal obyvatelem i druhé dimenze, ducha, rozumu, metafyziky subjektivity (Šiler, 1995).

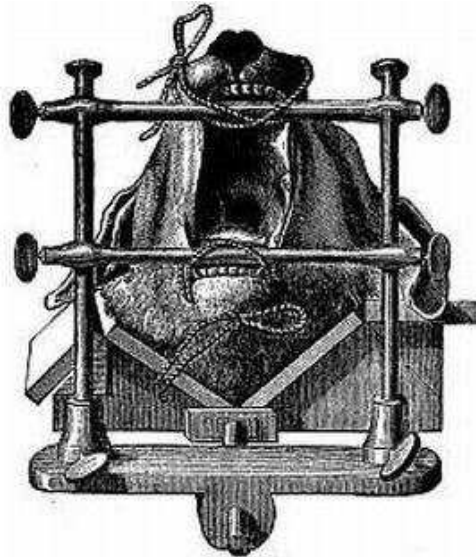
Další výraznou osobností, která ovlivnila nahlížení společnosti na živé tvory, byl Immanuel Kant (1724-1804), který byl přesvědčen, že zvířata žijí hlavně proto, aby sloužila pouze lidským zájmům (Brychtová, 2009). Jak píše Kohák (1998), podle Kanta jediné, díky čemu si člověk zasluhuje úctu, je rozum – a bytosti, které tuto schopnost postrádají, nemají nárok na žádný ohled; člověk by neměl týrat zvířata, protože je to nevkusné a nehodné rozumové bytosti, avšak ne proto, že by zvířata měla jakýkoliv nárok na ohled (Kohák, 1998).

V době osvícenství pomalu docházelo k posunu v myšlení lidí, začínali si uvědomovat, že živí tvorové opravdu mohou trpět. Paradoxně k tomu přispěla i vivisekce, tyto pokusy postupně odhalovaly podobnosti mezi fyziologií lidí a zvířat, a tak se začínalo uznávat, že zvířata mohou trpět a mají právo na určité ohledy (Singer, 2001).

Ti, kdo chápali zvířata jako cítící tvory a člověk k nim má povinnosti byli např. Jean Jacques Rousseau nebo Jeremy Bentham (Brychtová, 2009). Benthamův slavný výrok „Otázkou není, zda dokáží myslet, ani zda dokáží mluvit, ale zda jsou schopni trpět“ byl mnohokrát citovaný ochranářskými organizacemi, spisovateli i filozofy. Benthamovy spisy se staly základem pro dnešní zákonodárství a přispěly k dnešním snahám o udělení ochrany a práv mimolidským bytostem (Čejka, 2010).

Mezi dalšími známými vědci a osobnostmi, kteří hájili v minulosti práva zvířat lze jmenovat G. B. Shawa, Gándhího, L. N. Tolstého, Alberta Schweitzera nebo Artura Schopenhauera („Prokleta budiž etika, která nevidí základní jednotu ve všech očích, které vidí slunce“) (Prchalová, 2009).

Výčet to není úplný, jména obyčejných lidí, kteří se snažili nahlížet na zvířata jako na cítící (a trpící) bytosti bylo v průběhu dějin jistě mnoho, jejich jména však nejsou nikde zapsána ani citována. I těm však patří velký dík a úcta za to, že si uvědomili, že sami nejsou o nic lepší než zvířata – a že zvířata jsou stejně dobrá jako lidé (Kohák, 1998).

Obrázek č. 2: Metody vivisekce (zdroj: http://www.animalrights.webz.cz/vivi_historie.htm)

3.1.6 Současný pohled

Karteziánské mechanistické paradigma se udržuje až dodnes, zejména v kruzích pozitivisticky a materialisticky orientovaných přírodovědců, ale i v kruzích utilitaristicky a pragmaticky orientovaných národohospodářů, politiků, průmyslníků a podnikatelů, kteří v přírodě vidí jen zásobárnu surovinových zdrojů a ekonomických zisků (Šiler, 1995). Etika chování ke zvířatům je dnes všeobecně založena na myšlence, že bychom se k nim měli chovat ohleduplně a s respektováním jejich životních podmínek a potřeb.

Při tomto příznivém posunu vědomí lidstva je však paradoxem, že nikdy v minulosti nebyla zvířata z komerčních důvodů v takových množstvích chována tak masově, strojově (zejména u hospodářských zvířat), s tak malým respektem pro jejich potřeby a přirozené chování (Prchalová, 2009). Ve střetu lidí a zvířat – ale i ostatně ve styku mezi lidmi – je tolik zbytečné, nesmyslné krutosti, která pramení prostě ze sobectví (Kohák, 1998). Dochází ke střetům etiky s ekonomickými zájmy a rozhodně nevítězí vždy etika. Morální hodnoty se odsouvají do pozadí, pokud se dostanou do rozporu s ekonomickými nároky, a to je i hlavní problém v oblasti ochrany zvířat (Prchalová, 2009).

3.2 TÝRÁNÍ ZVÍŘAT JAKO PROJEV PORUCHY CHOVÁNÍ, NESTABILNÍHO RODINNÉHO ZÁZEMÍ A KULTURNĚ ODLIŠNÉHO PROSTŘEDÍ

Co vlastně vede k tomu, že člověk, jako tvor nadaný vysokým stupněm inteligence, dokáže zvířatům, jež jsou oproti němu téměř bezbrannými tvory, působit leckdy vědomě obrovské utrpení?

3.2.1 Poruchy chování

Poruchy chování jsou charakterizovány opakovaným a přetrvávajícím agresivním, asociálním nebo vzdorovitým chováním. Takové chování by mělo výrazně překročit sociální chování odpovídající danému věku, mělo by být proto mnohem závažnější než běžné dětské zlobení nebo rebelantství dospívajících a mělo by mít trvalejší ráz (šest měsíců nebo déle). Tento druh poruch chování však může být projevem i jiné psychiatrické poruchy a v takovém případě má být preferována příslušná diagnóza. Chováním, na němž je diagnóza založena, je např. nadměrné praní se nebo týrání, krutost k lidem nebo ke zvířatům, závažné destrukce majetku, zakládání požárů, krádeže, opakované lži, záškoláctví a útěky z domova, neobvykle časté a silné výbuchy vzteku a nekázeň. Pro diagnózu postačuje jedno z těchto typů chování, pokud je výrazné, nestačí však ojedinělý disociální čin.

3.2.1.1 Příčiny poruch chování

Poruchy chování mají mnoho příčin. Jsou buď symptomem nějaké poruchy (mentální retardace, autismus, schizofrenie apod.), nebo se jedná o důsledek nestabilního rodinného zázemí. Rodina je místem, kde by děti měly zažívat naplnění základních psychických potřeb. U dětí, které jsou vystavena domácímu násilí existuje mnohem vyšší pravděpodobnost, že se v budoucnu budou chovat krutě ke zvířatům než u dětí, které násilí vystaveny nebyly. Americká psychologická asociace uvádí, že týrání zvířat jako příznak poruchy chování se u dětí nejčastěji objevuje kolem 6. roku života. Chlapci reagují na domácí násilí více emocionálně než dívky, což se projevilo ve výsledcích výzkumů, které porovnávaly, zda se týrání zvířat dopouští častěji ženy nebo muži; mnohem častěji jsou to muži (Currie, 2006). Vyšetřovatelé SPA (Société protectrice des Animaux – Spolek na ochranu zvířat ve Francii), kteří zasahovali u alkoholiků podezřelých z týrání zvířat, opakovaně nalézali nejen týraná zvířata nýbrž i týrané děti (Chapouthier, 2013).

3.2.2 Základní psychické potřeby u dětí

Mezi základní psychické potřeby řadí Matějček a kol. (1997):

- množství a proměnlivost vnějších podnětů (umožňuje naladit organismus na žádoucí úroveň aktivity)
- stálost, řád a smysl v podnětech (umožňuje vytvořit z podnětů zkušenosti, poznatky a pracovní strategie, čili základní podmínky pro jakékoli učení)
- prvotní emocionální a sociální vztahy (přináší pocit životní jistoty a je podmínkou pro vnitřní integraci osobnosti)
- společenské uplatnění a společenskou hodnotu (umožňuje uvědomění si vlastního já, což je podmínkou pro osvojení užitečných společenských rolí a hodnotných cílů)
- otevřenou budoucnost nebo životní perspektivu (dává životu časové rozpětí a podněcuje a udržuje v člověku životní aktivitu)

To, co dítě potřebuje úplně nejvíce, je podle Matějčka (2003) jistota ve vztazích.

3.2.2.1 Nedostatečné naplňování psychických potřeb

Nedostatečné naplňování psychických potřeb vede k narušení psychického vývoje. Jak, v jakých oblastech a do jaké míry se vývoj naruší, závisí mj. na individuálních charakteristikách dítěte. V případě dlouhodobého nenaplňování potřeb mluvíme o psychické deprivaci (psychická deprivace je psychický stav vzniklý následkem takových životních situací, kdy subjektu není dána příležitost k ukojení některé jeho základní (vitální) potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu). Psychickým stavem se míní trvalejší, nikoli neměnná charakteristika, která vzniká nedostatečným přívodem podnětů a je základnou pro specifické prvky chování (deprivační následky). Stejně deprivační podmínky, ale působí rozdílně na děti různého věku a různé vývojové úrovně, různého pohlaví, různého konstitučního vybavení a rozdílně působí také na děti zdravé a děti s organickým nebo mentálním postižením (Langmeier, Matějček, 1974).

3.2.3 Nestabilní rodinné zázemí

Nestabilní rodinné zázemí může být jednou z příčin např. pozdějšího týrání zvířat. Rodina je základní sociální skupina, ve které se děti učí, jak „být“ ve světě. Mohou se naučit různému. Co se asi naučí v rodině, kde se od rodičů nedočkají naplnění ani základních potřeb jako je pravidelný přísun potravy, natožpak nějaké projevy láskyplných citů? Některé příklady brutálního týrání dětí jsou mediálně známé; Dominik z Brna se od svých rodičů dočkal

mláčení, odpírání jídla a zraňování připínáčky v botách; několikaměsíčního chlapce z jihu Moravy jeho otec „vychoval“ tak, že ho poléval ledovou vodou nebo svazoval tak silně, až mu polámal žebra; 27letá žena z Nejdku dala své pětileté dceři vypít čaj s prudce jedovatým fridexem, aby se pomstila otci holčičky, ta se hodiny svíjela v bolestech, než jí matka zavolala pomoc (Zelený, 2012). To je pouze pár příkladů, které byly zjištěny a rodiče potrestáni.

K čemu může vést takové dětství plné nejistoty? Největší problém nastává v sociální a emoční oblasti. Děti, které si nemohly zažít základní jistotu, přistupují ke světu s nedůvěrou. Světa se potom buď bojí, straní se jej, nebo jej chtějí mít pod svou kontrolou. Cíl je zřejmý, ochránit se před potenciálním nebezpečím, protože se naučily, že pokud se neochrání sami, neochrání je nikdo. Jak se lze chránit? Jedna z neúčinnějších cest je odpojit emoce. Naučit se nebýt smutný a necítit bolest. Dochází pak ale také k odpojení od světa a to, co děti dříve chránilo, jim jako dospělým neumožňuje vnímat emoce druhých. A pokud se k tomu všemu naučily, že agresivní chování je v pořádku, jací dospělí z nich vyrostou? A jak budou vychovávat své děti?

3.2.4 Konkrétní případy týrání zvířat

Lze se poté dětem divit, že se chovají tak, jak se chovají? V srpnu 2012 jihočeští policisté obvinili šestnáctiletého chlapce a stejně starou dívku z týrání zvířete. Podle policie školáci utýrali loni na podzim holuba (házeli ho proti zdi, šlapali po něm a nakonec ho utloukli koštětem), kterého vyhráli v tombole na výstavě chovatelů, kde byli v rámci výuky. Mrtvého ptáka poté chtěli spláchnout do záchodu (Anon.1, 2012). Nejen kriminalisty při vyšetřování případu překvapilo, že děti týrání živé bytosti popisovaly jako „normální“.

V poslední době lze v médiích sledovat zvýšený výskyt krutého týrání psů např. nález zuboženého podvyživeného čtyřletého křížence v Ostravě, který byl několik dní uvázan na odlehlém místě s provazem zarostlým do kůže krku (Anon.2, 2012). Lidé si často právě na psech (ale i jiných zájmově chovaných zvířatech) vybíjí svoje frustrace z hektické moderní doby, komunikují s nimi pouze formou hrozeb a příkazů, neprojevují jim lásku a mají je jako obětní beránky pro své životní neúspěchy (Carlisle-Frank et al., 2004).

3.2.5 Vnímání zvířat v kulturně odlišných oblastech

Člověk způsobuje utrpení živým tvorům také díky zvyklostem a tradicím, které jsou obvyklé v místě, ve kterém vyrůstá a žije. Co se týče Evropy, jsou zde silně zažitá tradice např. koridy a cirkusů předvádějících drezůru různých zvířat. Zde je však patrný posun směrem k většímu omezování výše uvedených „zábav“ (zákaz koridy v některých částech Španělska nebo zákaz cirkusů či předvádění určitých druhů zvířat některými státy). Velkým problémem zůstávají oblasti Asie a Afriky, kde jsou kruté tradice hluboce zakořeněné. Dalším aspektem, který snižuje vnímání zvířat jako cítících bytostí v těchto oblastech je velká chudoba a negramotnost, lidé jsou „otupělí“ všudypřítomným lidským utrpením, lidský (natož pak zvířecí) život zde nemá velkou cenu.

3.2.5.1 Tradiční asijská medicína

Podle výzkumu Světové zdravotnické organizace (W. H. O.) přibližně 80 % lidské populace spoléhá na tradiční medicínu založenou na využití živočichů a rostlin. Navzdory pokrokům ve výzkumu, vzdělávání a legislativě je možné v některých zemích naprosto otevřeně získat části těl z chráněných živočichů (vyrábí se z nich např. masti, náplasti, prášky aj.), které jsou využívány v tradiční asijské medicíně (Tobe, Linacre, 2011).

Poptávka po této medicíně je vysoká, především v rozvojových zemích, a to hlavně kvůli mnohasetleté tradici a také díky tomu, že vlády těchto zemí podporují spíše místní medicínu, než drahé dovozové léky na chemické bázi. Používání tradiční asijské medicíny vzrůstá i mimo Asii; v západní Evropě a v Severní Americe je více než 70 % uživatelů ne-asijského původu. Tento nárůst spotřeby v západních zemích představuje obrovský tlak na populace volně žijících živočišných a rostlinných druhů s tím následkem, že některé používané druhy jsou přímo ohrožené vyhubením. Mnoho států má vlastní zákony, které omezují využívání ohrožených druhů. Mezinárodní obchod je výrazně omezen úmluvou CITES, která zakázala mezinárodní obchod s ohroženými druhy. Úmluva zakazuje obchod s výrobky např. z tygrů, nosorožců, chrpovníku lopuchového a omezuje obchod s mnoha dalšími výrobky (Pietruszková, 2012).

Čína a Indie jsou dva největší vývozci léčivých rostlin, živočichů a výrobků z nich. Podle posledních údajů Čína vyváží okolo 200.000 tun a Indie okolo 70.000 tun sušených rostlin a výrobků. Obvykle jsou živočišné produkty používány v kombinaci s léčivými bylinami, nicméně výzkumů na potvrzení údajné klinické účinnosti těchto látek je zatím

velmi málo (Still, 2003). V Holandsku (General Inspection Service) zkoumali používání tradiční čínské medicíny a obchod s ní a zjistili, že obojí v Evropě narůstá velmi rychle. Lidé stále hledají alternativní léčbu k chemickým lékům. Používání tohoto druhu medicíny je značné, neboť, je-li užívána jako prevence, musí se brát každý den (k tomu je nutné obrovské množství léku). Západní chemická medicína se normálně užívá pouze tehdy, je-li člověk skutečně nemocný.

Obrázek č. 3: Osamocené mládě truchlí u své mrtvé matky (zdroj:<http://www.animal-rights-action.com/chinese-medicines.html>)

Využití živočichů v tradiční asijské medicíně jim přináší většinou velké utrpení. Příkladem může být získávání medvědí žluči. V dnešní době je na různých farmách v Asii chováno kolem třinácti tisíc medvědů; jejich zuby jsou rozbité a drápy odstraněné z důvodu lidské bezpečnosti; jsou uvězněni v malých klecích po několik let a denně je jim do žlučníku vkládán katétr, který extrahuje žluč. To způsobuje medvědům silné bolesti. Když už medvědi nemohou vyrábět dostatek žluči, jsou často ponecháni zemřít hladem. Takovéto kruté získávání medvědí žluči není odůvodnitelné, protože jsou známy léčivé bylinné alternativy, dále zde není žádný důkaz o tom, že takovýto chov medvědů má nějaké příznivé účinky na divoké medvědí populace, a samozřejmě etické problémy spočívající nejen v bolestivých žlučových extrakcích, ale také v samotném problematickém chovu zvířat (Ryunosuke, 2012).

Obrázek č. 4: Chov medvědů za účelem získávání žluči (zdroj:<http://www.animal-rights-action.com/chinese-medicines.html>)

Dalším příkladem nesmyslného lpění na tradicích je případ z Ruska ze srpna 2012, kdy ruští celníci na hraničním přechodu do Číny ve městě Blagoveščensku zadrželi čínského pašeráka, který se snažil do Číny propašovat 122 jeleních pyjů. V Číně se jelení pyje využívají k výrobě afrodisiak. Mluvčí ruské celní správy uvedl, že kvůli tomu bylo vybito celé stádo (Anon.3, 2012).

3.2.5.2 Týrání zvířat používaných k tahu v rozvojových zemích

Dalším příkladem legálního týrání obrovského množství zvířat převážně v rozvojových zemích je jejich využití k tahu. Každodenně stovky tisíc zvířat podstupují nepředstavitelné utrpení díky nadměrné zátěži a stresu kvůli přetížení, bití, tahání břemen za jejich kapacity, neexistující veterinární péči, nedostatku krmiva a odpočinku, atd. Po skončení jejich pracovního života, tato zvířata putují pěšky, nebo jsou přepravována v přetížených vozidlech, přes stovky kilometrů, a nakonec poražena pomocí krutých nešetrných metod. V těchto zemích není prakticky žádná snaha, zabránit takové brutální krutosti. Způsob, jak řešit tento problém je jediný, je nutná masivní modernizace systému dopravy a zemědělství, které by snížilo nutnost používání tažných zvířat a jejich utrpení. Veterinární lékaři by měli rozšířit svůj profesionální horizont a zahájit osvětové programy s cílem pomoci právě těmto zvířatům (Ramaswamy, 1998). Nevládní organizace (NGOs) účinně podporují státní veterinární stanice ve městech i na venkově (Pearson, Krecek, 2005).

Pro tah jsou především používána zvířata jako skot, koně, osli a jejich kříženci. Jejich přizpůsobení se náročným podmínkám je různé a jejich chovatelé by toto měli mít na paměti a využívat vždy ta zvířata, která se s daným prostředím vyrovnají nejlépe. V praxi se tak bohužel neděje. Pozorováními bylo zjištěno, že například osli odolávají suchu mnohem lépe než skot. V roce 1994 v Zimbabwe uhynulo během dlouhého období sucha přes 75 % skotu a pouze 15 % oslů. Oslí jsou schopni při nedostatku tekutin redukovat množství vody vyloučené ve výkalech, což skot nedokáže (Nengomasha et al., 2000).

Velkou měrou se na týrání těchto zvířat podílí nekvalitní postroje vyrobené z různých (často nevhodných) materiálů. Problémem je také vysoká pořizovací cena kvalitních postrojů např. v Namibii jsou kožené postroje na trhu běžně k dostání, ale pro chudé zemědělce jsou drahé. Postroje od místních výrobců jsou levnější, ale také horší kvality (Haufiku et al., 1996).

V Africe jsou stále k vidění zvířata, která se při práci zraní a krvácejí vinnou špatně vyrobených postrojů (Patrick et al. 1995).

Obrázek č. 5: Ženy se svými osli v Tanzánii (zdroj:www.atnesa.org)

3.2.6 Shrnutí příčin týrání zvířat člověkem

Z výše uvedeného je patrné, že ke krutému zacházení se zvířaty ze strany člověka dochází z různých důvodů. Lze to omlouvat? Ať už se jedná o narušený psychický vývoj (např. špatnými vztahy v rodině), vidinu nemalého zisku nebo dodržování nesmyslných tradic a zábav (asijská medicína, korida) či nadměrné přetěžování zvířat kvůli potřebám člověka (intenzivní zemědělství), takovéto vykořisťování a týrání živých tvorů nelze omlouvat nikdy.

Především u dětí a mladistvých je důležité dobré rodinné zázemí, rodiče by měli jít vždy příkladem. Jane Goodallová v předmluvě v knize Marca Bekoffa „Na zvířatech záleží“ (2009)

píše, že to, zda jedinec respektuje, ignoruje nebo ubližuje nejrozličnějším druhům zvířat, závisí ve velké míře na prostředí, v němž jako dítě vyrůstal, zvláště na postojích rodiny a kamarádů (Bekoff, 2009).

Obrázek č. 6: Pobyt mezi zvířaty je pro děti prospěšný (zdroj:<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/vedci-deti-se-vzdeluji-prirode>)

3.3 LEGISLATIVA OCHRANY ZVÍŘAT

3.3.1 Vývoj legislativy ve světě

S vynálezem písma (koncem 4. tisíciletí př. n. l.) se dozvídáme o specialistech, kteří měli na starosti chov a péči o zvířata. V Egyptě jsou tyto informace obsaženy v různých nápisech a reliéfech faraónů a vysokých úředníků. Starověcí Egypťané měli ve velké úctě volně žijící zvířata (což zřejmě vycházelo z podstaty jejich náboženství) a hrdelním zločinem zde bylo zabití jakéhokoliv takového zvířete (Ryder, 2000). Zmínky o chovu, péči o zvířata a řešení problémů s tímto spojených (např. krádež zvířete, poranění zvířete) nacházíme také např. v zákoníku zakladatele III. dynastie v Uru, vladaře Urnammu (2111-2093 př. n. l.), v zákonech Lipit-Ištarových (1934-1924 př. n. l.), v nejstarší sbírce zákonů v akkadštině, tzv. Zákony z Ešnunny (přelom 18. a 19. stol. př. n. l.; zde se poprvé setkáváme s nařízeními týkajícími se psů) a samozřejmě v zákonodárném díle krále Chammurapiho, vládce Babylonu (1792-1750 př. n. l.), kde značné množství paragrafů pojednává o zvířatech (Večerek et. al., 2001).

Je patrné, že tato (a další) díla se přímo nevěnovala ochraně zvířat (např. proti týrání), ale chránila spíše vlastníka zvířat, jelikož zvířata byla brána jako majetek (v těchto dobách byli lidé na zvířatech přímo existenčně závislí).

Péče o zvířata nebyla zanedbávána ani v pozdějších dobách. Z období kolem 14. stol. př. n. l. pochází hipologické texty zabývající se chovem a zdravotním stavem koní; kůň byl nesmírně důležitým zvířetem pro národy Chetitů a Asyřanů.

Z pozorování zemědělců se v době antiky rozvíjelo veterinární lékařství (např. Hésiodovo dílo *Práce a dni* ze 7. stol. př. n. l.), zmínky o léčení zvířat najdeme i v díle Hippokratově (5. stol. př. n. l.). Chov zvířat a péče o ně je zachycena v mnoha dílech římských autorů, dokonce i v dílech básníků (v *Rolnických zpěvech* Publia Vergilia Mara patří celá 3. kniha chovu a péči o dobytek). V dalším období se formují přesnější termíny a vznikají encyklopedické materiály shrnující dosavadní poznatky vědy.

Z období po zániku římské říše chybí písemné zmínky o chovu a péči o zvířata, v důsledku vzniku barbarských států opadl i zájem o obecnou vzdělanost (ke změně dochází v Evropě až s nástupem renesance).

Je evidentní, že starost o zvířata je velmi starého data. Většina z nás hledá kořeny naší civilizace v antickém světě, nicméně nejstarší právní normy v oblasti péče a chovu zvířat pocházejí z prostředí předvýchodních městských států (Večerek et. al., 2001).

První oficiálně schválené samostatné zákony na ochranu zvířat pocházejí až z 19. století. Již ale v 17. století byl projednán návrh zákona (z důvodu zamezení krutosti vůči některým hospodářským zvířatům), který byl součástí civilizujících a poangličtřujících reforem; toto je pravděpodobně nejranější právní odkaz na týrání zvířat v anglickém jazyce (Ryder, 2000).

V zákoníku *'The Body of Liberties'*, který pochází z Ameriky z roku 1641 (vydáno Puritány z Massachusetts Bay Colony) jsou obsaženy tzv. Svobody, které zakazují jakékoliv týrání zvířat sloužících člověku a stanovují podmínky při vedení dobytka (Ryder, 2000).

V roce 1822 byl oficiálně schválen první zákon, kde bylo přestupkem špatné zacházení s domácími zvířaty (navrhovatelem byl poslanec Richard Martin a člen Sněmovny lordů Lord Erskin). Tento zákon musel být však formulován tak, aby zněl jako ochrana něčeho majetku, ne primárně jako ochrana zvířat (Singer, 2001). Byl to první zákon na ochranu zvířat na světě, který byl schválený parlamentem a platný na celém území určitého státu.

Richardem Martinem byla též v roce 1824 založena první světová organizace na ochranu zvířat Society for the Prevention of Cruelty to Animals; později Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (RSPCA; Královská organizace na ochranu zvířat před krutostí) angažující se v ochraně zvířat dodnes (Singer, 2001).

Zákony na ochranu zvířat sice vznikaly, nicméně stále obsahovaly mnohá omezení. Patrné je to např. u prvního francouzského zákona na ochranu zvířat, který byl přijat v roce 1850. Do tohoto zákona byl na popud jednoho poslance včleněn dovětek „na veřejnosti“, jenž byl pro výklad této normy nakonec klíčový; zvířata tak mohla být téměř celé další století beztrestně týrána, jestliže se vše odehrávalo někde ve skrytu (Chapouthier, 2013).

3.3.2 Vývoj legislativy v českých zemích

V našich podmínkách, obdobně tak jako i ve světě, se v dřívějších dobách řídilo chování lidí ke zvířatům určitými dobrovolnými zvykovými pravidly, kdy tyto byly víceméně aplikovány na základě principu dobrovolnosti.

3.3.2.1 Konec 19. století

První právní předpisy upravující interakci lidí a zvířat na území českého státu se začínaly formovat ke konci 19. století v období Bachova absolutismu. Právníkovou prvotinou v této oblasti se stalo nařízení č. 31/1855 ř. z., jímž se vydává zákonný předpis proti týrání zvířat. V pořadí dalším předpisem se pak stává vyhláška č. 8/1899 slez. z. z., obsahující zákazy nejčastěji pozorovaného, pokud se týče při živnostenském provozu obvyklého zlého nakládání se zvířaty. Na výše uvedené nařízení č. 31/1855 ř. z. navazuje vyhláška místodržitele na Moravě č. 61/1901 mor. z. z., kterou se vyhlašují předpisy proti týrání zvířat a dále pak vyhláška č. 45/1902 čes. z. z., o zamezení týrání zvířat (Večerek et. al., 2001).

3.3.2.2 Zánik Rakousko-Uherské monarchie

Po zániku Rakousko-Uherské monarchie v období první republiky byl přijat zákon č. 11/1918 Sb. (jedná se o tzv. Recepční zákon). Prostřednictvím tohoto předpisu byl na území Československa v plném rozsahu recipován dosavadní právní řád Rakouska-Uherska. Tato skutečnost se samozřejmě týkala i již výše zmíněných právních norem v odvětví týrání zvířat. V této souvislosti je nutno podotknout, že rakousko-uherská právní úprava ochrany zvířat v té době zřejmě zcela postačovala, neboť prvorepublikoví sedláci si zpravidla svých

hospodářských zvířat velmi vážili, neboť tato zvířata pro ně znamenala respektovaný zdroj jejich obživy (Rydval, 2006).

3.3.2.3 Protektorát Čechy a Morava

Se vznikem Protektorátu Čechy a Morava (1939-1945) přichází společně s germanizací společnosti paradoxně také v té době ohromný průlom v oblasti práva zvířat na důstojné zacházení. Výnos Vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera o zřízení Protektorátu Čechy a Morava ze dne 16. 3. 1939 znamená změnu celého právního systému (včetně jeho ústavních základů) a fakticky znamená zrušení těch dříve platných právních předpisů, které odporují smyslu ochrany Německé říše. Německá říše přebírá tímto dokumentem ochranu (slovo protektorát lze významově vymezit jako ochranu, záštitu; přesněji ovšem jako formu závislosti na mocnější zemi) nad územím našeho státu. Přestože vznikem Protektorátu Čechy a Morava bezesporu dochází k jedné z nejtragičtějších událostí českých dějin, je slovo ochrana v případě zvířat kupodivu zcela namístě. V této době je totiž přijata podrobnější ochrana zvířat proti týrání, která je definována nařízením vlády č. 106/1939 Sb., o ochraně zvířat proti týrání. Toto nařízení bylo dále ještě doplněno dalším nařízením vlády č. 109/1941 Sb., kterým se vydávají podrobnější předpisy o ochraně zvířat proti týrání. Zvláště pak na ochranu zvířat při přepravě byla vydána vyhláška č. 110/1941 Sb., jíž se vydávají některé předpisy o dopravě zvířat po železnici a motorovými vozidly. Veškeré uvedené právní předpisy jsou přímými předchůdci aktuálně platného zákona na ochranu zvířat proti týrání, přičemž při komparaci těchto předpisů lze jednoznačně konstatovat, že právní předpisy nacistického Německa na ochranu zvířat proti týrání v zásadě obstojí (Rydval, 2006).

3.3.2.4 Poválečné období a období komunismu

Poválečné období nepřináší žádné zásadní změny v legislativě ochrany zvířat a v následujícím období komunistického režimu bohužel nelze zaznamenat snahu o legislativní vymezení týrání zvířat. Komunistický režim a totalitní stát nepovažoval rozhodně za prioritu chránit zvířata, hospodářská zvířata naopak vnímal jako pouhý prvek výrobního řetězce, pomocí něhož dochází k naplňování stanoveného ekonomického plánu. Snahou bylo za co nejkratší dobu vyprodukovat co největší objem masa; od druhé poloviny 20. století se začalo s umělým urychlováním růstu a vývoje hospodářských zvířat chovaných na maso pomocí hormonů, antibiotik a jiných prostředků. Použití nutričních antibiotik bylo v Československu zavedeno na začátku 50. let a patřilo tak k prvním zemím v Evropě, kde bylo toto zavedeno.

Klíčovým právním předpisem z období komunismu je trestní zákon správní č. 88/1950 Sb., kde je pod ustanovením § 60 uvedeno, že kdo bez rozumného důvodu způsobí zvířeti bolest nebo jiné utrpení, bude potrestán pokutou (5.000 Kč) nebo odnětím svobody (až na sedm dní). Důležitým předpisem, který přináší podrobnější vymezení veterinární péče a chování člověka ke zvířeti, je zákon č. 87/1987 Sb., o působnosti orgánů veterinární péče ČSR. Tento předpis sice zakazoval týrání zvířat, nicméně exaktně nedefinoval samotné týrání a ani nezajišťoval fungování potřebného státního dozoru v této oblasti. Zákon rovněž neobsahoval možnost případného odebrání týraného zvířete, případně pak jeho propadnutí ve prospěch státu (Večerek et. al., 2001).

3.3.2.5 Období do rozpadu federace

V období do rozpadu federace docházelo k legislativním úpravám, které zajišťovaly rozsáhlejší právní ochranu zvířat obecně. Zákonem Federálního shromáždění ČSFR č. 557/1991 Sb., se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. Novela se týká mj. i § 203, který vymezoval trestný čin týrání zvířat.

3.3.3 Aktuálně platné právní předpisy v oblasti ochrany zvířat v ČR

V České republice je právní úprava ochrany živočichů značně roztříštěná, komplexní úprava jako taková neexistuje. Je obsažena ve větším množství zákonů a dalších obecně závazných předpisů (Damohorský et. al., 2007).

Některé země ve své národní legislativě uznávají v určité míře práva zvířat. Lze vyzdvihnout tu skutečnost, že např. švýcarská Ústava vedle úcty k člověku zná i pojem „úcta k živé bytosti“. Klauzule ohledně práv zvířat je i v Rakouské nebo Německé Ústavě z roku 2002, kde se stanoví, že stát chrání přirozené základy života „v zájmu budoucích generací“ (Prchalová, 2009). V naší Ústavě a Listině základních práv a svobod (předpisy nejvyšší právní síly) ochrana zvířat (či welfare zvířat) výslovně zakotvena není. Hovoří se zde pouze o přírodních zdrojích a životním prostředí.

3.3.3.1 Přímá ochrana zvířat

Právní předpisy vztahující se k dané problematice bývá zvykem rozčleňovat na tzv. přímou a nepřímou oblast ochrany zvířat. Vymezení, zákazy a postihy činností považovaných za týrání zvířat patří do oblasti přímých předpisů.

Přímá ochrana zvířat proti týrání je obsažena v právních předpisech, jejichž přehled je obsažen v Příloze č. 1.

3.3.3.2 Nepřímá ochrana zvířat

Do oblasti nepřímé ochrany zvířat jsou řazeny takové předpisy, jejichž hlavním cílem není přímo ochrana zvířat, ale např. se týkají výživy, zacházení, plemenitby, pohody (welfare) aj. K samotné ochraně zvířat ovšem výraznou měrou přispívají. Nepřímá ochrana zvířat proti týrání je obsažena v právních předpisech uvedených v Příloze 2.

Z přehledu (uvedeného v Přílohách 1 a 2) je patrné, jak je daná problematika složitá. Je evidentní, že pro adresáty právních norem, chovatele zvířat (většinou lidé bez právního vzdělání) je velmi obtížné se v této spleti předpisů orientovat a sledovat neustálé legislativní změny. Zde je třeba zmínit, že Ministerstvo zemědělství ČR na svých internetových stránkách v sekci Ochrana zvířat podává aktuální informace k dané legislativě a předkládá různá metodická doporučení a stanoviska.

3.3.3.3 Právní status zvířat

Zvířata nemohou být v českém právním prostředí subjekty právních vztahů (tj. nemohou sama být povinnými nebo oprávněnými subjekty, domáhat se sama svých práv, být pachatelem deliktu apod.), ale pouze objekty právních vztahů. To znamená, že se k nim mohou vztahovat práva a povinnosti adresované právními normami subjektům práva a dále to také znamená, že míra realizace jejich ochrany, kterou jim zejména veřejné právo poskytuje, je zcela závislá na jednání lidí (Müllerová H., 2010).

Již od dob římského práva je v právní teorii uplatňována teze, že zvíře je v právním smyslu věcí, a proto se na ně aplikují příslušná ustanovení občanského práva týkající se věcí, zejména ustanovení o vlastnickém právu.

Stojí jistě za zmínku, že např. švýcarský zákon (přijatý k 1. září 2009), který je považován za jeden z nejpokrokovějších na světě, chápe zvířata ne jako věci, ale jako „beings“ (bytosti).

Tento zákon se podrobně zabývá ochranou hospodářských a domácích zvířat před jejich izolací a nepřírozenými životními podmínkami (Prchalová, 2009). Například držet v osamění zvíře, pro které je přirozené žít ve společenství, je zakázáno.

Avšak i v České republice je evidentní posun, co se týká statusu zvířete. Je připravena změna (v rámci rekodifikace českého soukromého práva); dle § 466 navrhovaného občanského zákoníku: „Živé zvíře není věc. Ustanovení o věcech se na zvíře použijí přiměřeně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze živého tvora.“ K tomu je možno doplnit, že k podobnému procesu (hovoří se o tzv. dereifikaci zvířat) již došlo nebo dochází v řadě dalších států (např. Rakousko, Německo, Švýcarsko, Polsko, Rusko), lze to považovat za výsledek etického posunu v chápání vztahů lidí vůči ostatním tvorům, kteří jsou na rozdíl od neživých věcí cítícími bytostmi (Müllerová H., 2010).

Většina dnes platících právních předpisů na ochranu zvířat patří do odvětví práva veřejného, obvykle do správního práva (Prchalová, 2009). Zásadním zákonem v této oblasti je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění. Do oblasti ochrany zvířat lze zařadit i právní předpisy týkající se ochrany přírody (chránící zvířata jako součást přírody a přírodních ekosystémů sloužící k zachování biodiverzity); jde tedy převážně o úpravu veřejnoprávní, opírající se o veřejný zájem (Prchalová, 2009).

V oblasti veřejného práva (pokud jde o právo procesní) je hlavním předpisem správní řád, v případě spáchání přestupku pak přestupkový zákon. Při soudním přezkumu správních rozhodnutí se použije soudní řád správní.

Pokud jde o otázky vlastnického práva, popř. statutu opuštěných či ztracených zvířat toto se dotýká odvětví soukromého práva, zejména občanského zákoníku. Jako základní procesní předpis v soukromém právu je občanský soudní řád.

Ochranu zvířat ve zvláště závažných případech týrání zajišťuje trestní zákon (úmyslné a nedbalostní týrání zvířete).

3.3.3.4 Zákon na ochranu zvířat proti týrání

V České republice v důsledku myšlenkové setrvačnosti (v části společnosti stále ještě přetrvává nadřazený postoj člověka ke zvířatům) byl zákon na ochranu zvířat proti týrání (dále jen „ZOZPT“), který je nástrojem zásadní důležitosti pro ochranu zvířat, přijat dokonce s čtyřicetiletým zpožděním za vyspělými zeměmi (Prchalová, 2009). Překvapivě ochrana přírody je na tom lépe, zde je dlouhodobá tradice, sahající až do 19. století.

ZOZPT začíná preambulí: „Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“ Z jejího textu je patrné, že důvodem ke vzniku zákona bylo především vzrůstající etické smýšlení naší společnosti.

Dále zákon v první části stanovuje účely zákona a v § 2 je přímo uvedeno: „Zakazuje se týrání zvířat a všechny formy propagace týrání zvířat.“

Základním pojmem je zde definice zvířete: „Zvířetem se rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoli však plod nebo embryo.“ Zákon se tedy vztahuje pouze na živé jedince s vyloučením jejich plodů a embryí (v zákonech na ochranu přírody lze najít i jiné definice, např. pojem živočich).

Není účelem této diplomové práce rozebírat jednotlivě všechny paragrafy daného zákona, výše uvedené definice jsou však klíčové pro pochopení smyslu ZOZPT.

Zákon obsahuje osm částí. Části 2 až 5 se věnují ochraně zvířat v konkrétních situacích (ochrana zvířat při usmrcování, použití znecitlivění, ochrana zvířat při veřejných vystoupeních, a ochrana zvířat při přepravě), a zvířatům rozděleným do určitých kategorií (ochrana zvířat hospodářských, pokusných, zájmových aj.). V části šesté definuje orgány ochrany zvířat a stanovuje jim práva a povinnosti na úseku ochrany zvířat. Část sedmá se věnuje deliktům na úseku ochrany zvířat.

Z tohoto členění je zřejmé, že se zákon nezabývá pouhou ochranou proti týrání, ale obsáhl téměř kompletní právní úpravu legálního i nelegálního zacházení se zvířaty (Stejskal, 2010).

Co je vlastně považováno za týrání zvířat, je taxativně vyjmenováno v § 4 pod písmeny a) až x), přičemž pod písm. x) je uvedeno, že za týrání se považuje jiné jednání, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete. Snahou zákona je obsáhnout všechny případy týrání zvířat

a chránit zvířata před ním. Je tedy vhodné doplnit i obecnější formulaci, protože příliš kasuistické formulace vedou k vytváření mezer v zákonech.

Zda jde o týrání, bude u takových jednání posuzováno případ od případu, přičemž posuzovateli budou příslušné veterinární orgány, které jsou současně orgány ochrany zvířat (Prchalová, 2009).

O týrání zvířat (rozumí se taxativní výčet viz výše) však nepůjde tehdy, když takové zacházení se zvířetem je spojeno s naléhavou potřebou záchrany života zvířat, či lidí v naléhavých situacích záchranných prací podle zvláštních právních předpisů, anebo když je takové zacházení prováděno podle schváleného projektu pokusů.

ZOZPT umožňuje uložit pokutu:

- ✓ do výše 50.000 Kč (jedná se o případy, kdy nedojde k narušení tělesné integrity zvířete, především v případech porušení povinnosti vést zákonem stanovené evidence, o případy úniku zvířete, apod.),
- ✓ do výše 200.000 Kč (u méně závažných případů týrání zvířat),
- ✓ do výše 500.000 Kč (u závažnějších případů týrání zvířat, které ale nedosahují závažnosti trestného činu).

Dle trestního zákona (č. 40/2009 Sb.) je možno uložit osobě, která úmyslně utýrá zvíře, odnětí svobody na 6 měsíců až 3 léta nebo zákaz činnosti. Jestliže tato osoba utýrá více zvířat, může být potrestána odnětím svobody na 1 rok až 5 let. Tento zákon též definuje a postihuje trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti.

Co se týče výše sankcí, ze strany především organizací na ochranu zvířat je neustále vyvíjen nátlak na jejich zvyšování. Celá řada těchto podnětů je ovšem podávána bez znalosti aktuální situace v této oblasti, tedy bez znalosti právních předpisů, které sankce upravují.

Jak vyplývá z důvodové zprávy k novelizaci ZOZPT Ministerstvo zemědělství ČR (dále jen MZe) považuje sankce v oblasti ochrany zvířat proti týrání, jak v zákoně na ochranu zvířat proti týrání, tak v zákoně č. 40/2009 Sb., trestním zákoníku, za dostatečné. V současné době nejsou využívány horní hranice, které právní předpisy umožňují použít. Sankce jsou dle MZe ukládány spíše při spodní hranici. Zvýšení horních hranic v právních předpisech by tedy na situaci v praxi v zásadě zřejmě nic nezměnilo.

Výše uvedené dokládá fakt, že např. v roce 2010 obdržely obecní úřady obcí s rozšířenou působností 86 návrhů krajské veterinární správy na provedení zvláštního opatření (např. odebrání týraného zvířete). Celkem bylo v roce 2010 vydáno obecními úřady obcí s rozšířenou působností pouze 42 rozhodnutí o zvláštním opatření podle § 28a ZOZPT. Je třeba doplnit, že provedení zvláštního opatření na návrh veterinárních správ není pro obecní úřady obcí s rozšířenou působností závazné.

3.3.3.5 Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání

Vzhledem k tomu, že Česká republika je členem Evropské unie (dále jen „EU“) je pro ni závazná povinnost začleňovat vydávaná nařízení a směrnice do svých vnitrostátních předpisů. To je hlavním důvodem nyní předložené novely zákona, která byla dne 9. 10. 2012 podepsána prezidentem. Novela vstoupí v účinnost dne 1. ledna 2013.

Hlavním důvodem této novelizace tedy je nutnost (Traplová, 2012):

- ✓ adaptovat právní řád České republiky na nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 ze dne 24. září 2009 o ochraně zvířat při usmrcování,
- ✓ transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely,
- ✓ transpozice čl. 6 směrnice Rady 2008/120/ES ze dne 18. prosince 2008, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat.

Další cíle novelizace ZOZPT jsou především:

- ✓ snížení administrativní zátěže pořadatelů veřejných vystoupení a obcí tím, že budou zrušeny řady ochrany zvířat při veřejném vystoupení,
- ✓ zjednodušení právní úpravy zrušením řádů ochrany zvířat při chovu,
- ✓ zavedení institutu akreditace školicích pracovišť s cílem zvýšení úrovně kurzů na úseku ochrany zvířat proti týrání,
- ✓ zavedení nové sankce zákaz chovu zvířat a propadnutí týraného zvířete nebo zabránění týraného zvířete s cílem efektivně zabránit chovateli v dalším týrání zvířat,
- ✓ upřesnění právní úpravy zvláštního opatření podle § 28a ZOZPT, především umístování týraných zvířat do náhradní péče.

Pro praxi má určitě největší význam zavedení nových sankcí, které snad napomohou a urychlí řešení akutních případů týraných zvířat. Bohužel, opět neprošel návrh, že policista smí vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, existuje-li důvodné podezření, že se tam nachází týrané zvíře. Tohoto je v praxi často zneužíváno, především chovateli, kteří chovají svá zvířata v bytech. Dále tedy platí, že z uvedeného důvodu lze vstupovat bez souhlasu pouze do jiného prostoru či na pozemek, kde je zvíře chováno.

Zde je nutno podotknout, že nehledě na úroveň zákonů u nás někdy přetrvává problém, že dodržování těchto zákonů není dostatečně kontrolováno a jejich porušení je i v těch nejhorších případech někdy bagatelizováno a postihováno jen velmi mírně, přestože zákon umožňuje přísnější trest (Prchalová, 2009).

3.3.4 Mezinárodní úroveň a legislativa Evropské unie

Na mezinárodní úrovni existuje celá řada dohod, smluv i deklarácí. Jedná se např. o Všeobecnou deklaraci práv zvířete, která byla vyhlášena Mezinárodní ligou práv zvířete, a také úmluvy vydané Radou Evropy, jako je například Evropská úmluva o ochraně zvířat v zájmových chovech, Evropská úmluva o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě a jiné. K těmto úmluvám jsou vydávány doporučení, co se týče ochrany a péče o zvířata. Řada úmluv obdržela záštitu Organizace spojených národů, například Bonnská úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů, Mezinárodní konvence o obchodu s ohroženými druhy divoké fauny a flóry, Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) a mnoho dalších.

Na poli mezinárodním byla důležitá konference o welfare v Manile roku 2003, které se účastnilo 21 vládních delegací a přes 300 organizací na ochranu zvířat z 80 zemí světa. Účastníci (včetně České republiky) schválili Mezinárodní deklaraci o welfare zvířat (Declaration on Animal Welfare), (Kolářová, 2004).

V EU, která je v mezinárodním měřítku značně osvětlená (co se týká problematiky ochrany zvířat), jsou přijímány právní předpisy sloužící k ochraně zvířat, jež můžeme hodnotit většinou kladně a které jsou pak implementovány v členských státech (viz novela ZOZPT).

Vedle vnitrostátních předpisů tak existuje i celá řada nařízení a směrnic EU, které jsou pro naši republiku závazné na základě členství v EU, z ústavněprávního hlediska pak na základě čl. 10a Ústavy ve spojení s příslušnými mezinárodními smlouvami, zejména tedy

Smlouvou o EU a Smlouvou o fungování Evropské unie ve znění po nabytí účinnosti tzv. Lisabonské smlouvy.

Zde je vhodné vysvětlit několik pojmů z oblasti zákonodárství EU, jelikož tato oblast je značně rozsáhlá a není jednoduché se v ní lehce orientovat. Právní normy vypracované institucemi EU tvoří tzv. sekundární komunitární právo.

Jeho dopad na legislativu členských států závisí na síle právní normy (dle Večerek et. al., 2001):

- ✓ Nařízení (Regulation) – je závazné jako celek, má obecnou povahu a je přímo aplikovatelné ve všech členských státech. Přechází přímo do právního řádu každé členské země. Zavazuje přímo jak členské státy, tak vnitrostátní subjekty práva – jednotlivce.
- ✓ Směrnice (Directive) – je závazná pro členský stát, kterému je určena, přičemž členský stát má možnost volby jakým způsobem zakotví obsah směrnice ve svém právním řádu. Směrnice se používají k harmonizaci právních předpisů členských zemí. Na rozdíl od nařízení není obecně závazná vůči jednotlivcům, zavazuje jen adresáty, tzn. členské státy.
- ✓ Rozhodnutí (Decision) – je závazné jen pro adresáta, kterým může být členský stát, právnická nebo fyzická osoba.

Dále se můžeme setkat s právními normami jako Doporučení, Stanovisko a různými typy Dohod.

3.3.4.1 Historie vývoje ochrany zvířat v EU

Otázka ochrany zvířat byla v EU poprvé otevřena v deklaraci, která byla připojena ke Smlouvě zakládající Evropské společenství při příležitosti mezivládní konference o politické unii (1991-1992). Instituce jsou od této doby povinny při vytváření a implementaci legislativy Společenství v oblastech Společné zemědělské politiky, dopravy, vnitřního trhu a výzkumu brát na zřetel ochranu zvířat (Prchalová, 2009).

Důležitým datem bylo 1. 5. 1999, kdy vstoupila v platnost tzv. Amsterodamská smlouva, která novelizovala Maastrichtskou smlouvu o EU, Smlouvu o Evropském společenství aj. K těmto smlouvám byly též přijaty další ustanovení ve formě protokolů, přičemž zásadním protokolem v ochraně zvířat je Protokol o ochraně zvířat a péči o ně. V jeho textu se poprvé vyskytlo, v souvislosti s ochranou zvířat, slovní spojení „vnímající bytosti“, a tím byla

ochrana zvířat zakotvena do primárního komunitárního práva a členské státy jsou povinny oblast ochrany zvířat včlenit do svého právního řádu.

Na výše zmíněný Protokol o ochraně zvířat a péči o ně navázalo:

- ✓ Usnesení Evropského parlamentu o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006-2010 [2006/2046(INI)], klade si za cíl upevnit, resp. zlepšit ochranu zvířat v období uvedených pěti let.

V návaznosti na tento akční plán byla dne 19. 1. 2012 přijata:

- ✓ Strategie EU v oblasti ochrany a dobrých životních podmínek zvířat pro období 2012–2015. Tato strategie konkretizovala 6 cílů, a to zjednodušení právního rámce EU pro dobré životní podmínky zvířat, podporu členských států a přijímání opatření vedoucích k lepšímu plnění požadavků, podporu mezinárodní spolupráce, zlepšit informovanost spotřebitelů a veřejnosti, optimalizovat součinnost se společnou zemědělskou politikou a prozkoumat téma dobrých životních podmínek farmových ryb.

3.3.4.2 Právní předpisy EU

Všechny závazné předpisy pro náš stát jsou implementovány do našich právních norem (viz novela ZOZPT). Není proto účelem je zde jednotlivě rozebírat.

V rámci přímé ochrany zvířat proti týrání je nutno dodržovat následující nařízení EU:

- ✓ nařízení Rady (ES) č. 1040/2003 ze dne 11. června 2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1255/97, pokud jde o použití míst zastávek,
- ✓ nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97,
- ✓ nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověřování, zda jsou dodržovány právní předpisy o krmivech a potravinách a ustanovení o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat,
- ✓ nařízení Rady (ES) č. 1255/97 ze dne 25. června 1997 o kritériích Společenství pro místa zastávek a o změně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice 91/628/EHS.

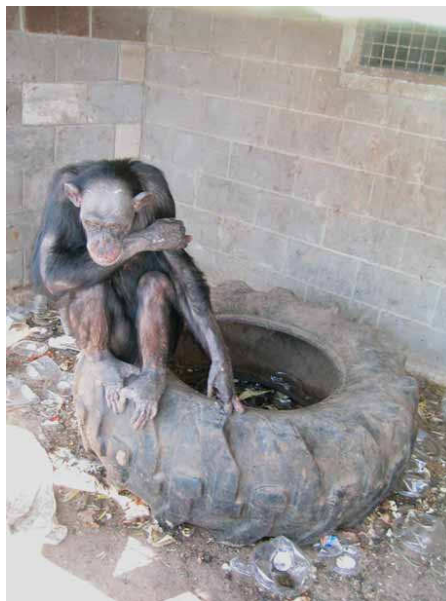
3.4 VYBRANÉ KATEGORIE ZVÍŘAT DLE ZOZPT

Uvedený zákon definuje různé kategorie zvířat (§ 3), jedná se o zvířata:

- ✓ volně žijící,
- ✓ v lidské péči
- ✓ hospodářská,
- ✓ zájmová,
- ✓ handicapovaná,
- ✓ vyžadující zvláštní péči,
- ✓ toulavá,
- ✓ opuštěná,
- ✓ pokusná

Tato kapitola je zaměřena na problematiku týkající se zvířat hospodářských, pokusných a zájmových. Jednotlivé kategorie se mohou prolínat (např. králík – může být zvířetem hospodářským, pokusným i zájmovým). Všechny tyto kategorie mají jedno společné; týrání zvířat je zde téměř legální, popř. značně přehlížené.

Výzkumy prokázaly, že způsob ošetřování zvířat má velký vliv na jejich dobré životní podmínky; hrubé zacházení u nich vyvolává stres a strach z lidí (Rushen, de Pasillé, 2005). Proto by zaměstnanci (zvláště zemědělských provozů či laboratoří) měli být pečlivě vybíráni a důsledně pravidelně proškolení.

Obrázek č. 7: Šimpanz chovaný v nevhodných podmínkách (zdroj: <http://ochranaprirody007.blog.cz/>)

3.4.1 Hospodářská zvířata

Dle ZOZPT je uvedená kategorie zvířat definována jako „zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací“.

Veterinární zákon k hospodářským zvířatům řadí např. i včelu.

Jak je patrné z definice, tato zvířata jsou chována pro naši spotřebu a většina z nich za to zaplatí životem. Proto by bylo logické, že po čas jejich života, jim bude zaručena odpovídající péče (welfare) a důstojné zacházení. Avšak ve většině případů tomu tak není, tato zvířata jsou totiž brána jako „stroje“ a podle toho je s nimi bohužel také zacházeno.

Zde je záhodno vysvětlit pojem welfare (zjednodušeně životní pohoda zvířat) a jeho historii. Tento pojem postupně pronikl, jak do legislativy, tak do podvědomí širší veřejnosti.

Definice tohoto pojmu můžeme najít velké množství. Dle Fräsera a Brooma životní pohoda závisí na tom, jak se zvíře dokáže vyrovnat se svým okolím (Fraser, Broom, 1990). Profesor Webster je konkrétnější, dle něj je pohoda zvířete určena jeho schopností vyhnout se strádání a zachovat si zdatnost (Webster, 1999).

Welfare hospodářských zvířat byl zcela ignorován až do 60. let 20. století. Obrovské veřejné pobouření a diskuzi vyvolala kniha z roku 1964 autorky Ruth Harrisonové pod názvem *Animal Machines* (Zvířecí stroje). Tato kniha ukázala bez obalu realitu tehdejších velkochovů hospodářských zvířat. To vedlo mezi lety 1964-1971 k veřejné debatě o intenzivních chovech ve Velké Británii, postupně se začaly objevovat snahy o zlepšení životních podmínek těchto zvířat (Woods, 2012). V roce 1965 byla britskou vládou sestavena speciální „Brambellova“ komise (podle jména jejího předsedy), která provedla zásadní inspekci životní pohody hospodářských zvířat (Webster, 1999). Na základě zjištěných poznatků komise navrhla, že všechna tato zvířata by měla mít přinejmenším svobodu „vstát, lehnout si, otočit se, očistit si tělo, natáhnout si končetiny“. Těchto pět svobod dominovalo mnoho let v diskuzích o ochraně zvířat v Evropě, ačkoli se zabývalo převážně prostorovými požadavky. Pro vznik britského Zemědělského zákona z roku 1968 byly podkladem právě výsledky Brambellovy komise (Šonková, 2006). Ačkoli neexistovala žádná oficiální spojitost mezi uvedenou Brambellovou zprávou a evropskými předpisy na ochranu hospodářských zvířat, skutečnost

že tyto evropské předpisy byly přijaty 10 let po této zprávě (a byly v souladu s jejími závěry) naznačilo, že měla velký vliv nejen ve Spojeném království, ale i v celé Evropě (Weissier et al., 2008).

Zmíněných pět svobod pak britská Rada pro welfare hospodářských zvířat (Farm Animal Welfare Council, FAWC), definovala (uvedeno v Příloze č. 3):

Sám Prof. Webster však naznačuje, že absolutní dosažení všech výše uvedených svobod je nerealistické; přidává tedy důležitou svobodu šestou:

- Svoboda vykonávat volně a osobně kontrolu nad vlastní životní pohodou, a tím se vyhnout nejen utrpení, ale i stavu umrtvující nečinnosti.

Kterou z těchto svobod dnes mohou realizovat hospodářská zvířata? Např. co se týče Svobody od nepohodlí, zde by měla pomoci legislativa, konkrétně v ČR vyhláška o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat. Avšak při jejím čtení se nelze ubránit dojmu, že některé pasáže snad ani nemohou být míněny vážně. Dle mého nevyhovující, se zdají rozměry stanovené pro chov prasat, kdy např. desetikilové prase lze chovat na ploše o rozloze 0,15 m² nebo více než stokilové prase na ploše 1m². Dále např. umožňuje agresivní zvířata držet dočasně v izolaci v kotcích, i když to je částečně v rozporu se ZOZPT (§ 9), který zakazuje chovat hospodářské zvíře v izolaci, pokud mu to působí utrpení. Běžný občan, který by do klece na celý život zavřel psa, by riskoval trestní stíhání za týrání zvířat. Ovšem chovatel prasat, který za takových podmínek drží zvíře srovnatelné inteligence, bude spíš odměněn daňovými úlevami, nebo, jak je tomu v některých zemích, dostane přímou státní dotaci (Singer, 2001). Je také na místě se zamyslet nad tím, proč tato zvířata vykazují známky agresivity, kanibalismu aj.? I když většina lidí dnes považuje hospodářská zvířata za méněcenná či dokonce hloupá, rozhodně tomu tak není a velká část pudového chování zůstala zvířatům zachována. Bylo např. zjištěno, že dnešní plemena prasat, odchovaná v intenzivním chovu, se rychle vrací k přirozenému, nestereotypnímu chování divokého prasete (Kourim, 2001). Chovat tato inteligentní, citlivá stvoření v prostředí chudém na podněty může mít za následek právě zvýšenou míru agresivity, která je poté „potrestána“ legální izolací v kotci.

Obrázek č. 8: Stresující transporty hospodářských zvířat (zdroj: <http://soucitne.cz/evropsky-parlament-nepodporil-zkraceni-prepravy-zvirat-na-jatka-na-osm-hodin>)

Stejně tak co se týče skotu, jedná se o inteligentní tvory. V sociálním svazku skot prokazuje svou výbornou paměť; může rozlišovat 150 i více jedinců; telata jsou schopna se sdružovat do tzv. mateřských školek (Kourim, 2001). Problémy v chovu skotu se vyskytují především v chovech dojnic, které jsou šlechtěny na vysokou produkci mléka. Průměrná dojivost na jednu krávu a rok se v posledních padesáti letech zvýšila o polovinu; to musela zvířata mj. zaplatit svým zdravím, neboť ve stejném časovém období se více než zdvojnásobily porodní obtíže a onemocnění vemene se dokonce zpětinasobila (Kourim, 2001). Dojnice trpí omezenou možností pohybu, silnou fyzickou zátěží (produkce mléka, časté porody) a samozřejmě silným psychickým stresem při odebírání čerstvě narozených telat. Dojnice doslova fungují jako stroje na mléko, není jim dovoleno žít jako matky a pečovat o potomstvo, jež přivedly na svět (Bekoff, 2009). Kdo měl to „štěstí“ a byl přítomen u odebírání narozených telat může potvrdit, že stesk a bolest jsou dojnicemi i telaty vyjadřovány s velkou intenzitou a nepochybně je to pro ně enormní psychická zátěž. Následný chov telat v samostatných koticích a jejich výkrm mléčnými náhražkami je naprosto neomluvitelný a krutý.

Co se týče průmyslového výkrmu drůbeže, v návaznosti na rostoucí spotřebu jejich masa, tvoří charakteristický obraz – marnotratná bezstarostná spotřeba masa na straně jedné a nezměrné utrpení hospodářských zvířat na straně druhé. Za posledních třicet let prošla tzv. brojlerová kuřata systematickým šlechtěním, cílem byl rychlý růst svaloviny a tedy maximální užitkovost. Kuřatům se tím způsobily vážné zdravotní problémy; intenzivně krmené brojlerové kuře dosáhne požadované hmotnosti již za šest týdnů, což je zhruba

dvakrát rychleji než u normálního kuřete. Toto má za následek problémy s pohybem, srdeční činností, dýcháním; v podstatě tak přeroste nosnost své vlastní kostry (Kourim, 2001). Přitom ale ZOZPT dle § 9 takové způsoby plemenitby, které způsobují nebo mohou způsobit zvířeti utrpení nebo zranění přímo zakazují. Tato v podstatě zmrzačená zvířata jsou chována v rozlehlých halách v počtech desítky tisíc kusů.

Problematika chovu nosnic se závratným zvyšováním užitkovosti bohužel také velmi souvisí. Jednotlivé nosnice dnes kladou až 300 vajec ročně, tedy téměř dvojnásobek oproti roku 1925 (Bekoff, 2009). Jestli někde docházelo k opravdu legálnímu týrání zvířat, tak to bylo při chovu nosnic v neobohacených bateriových klecích. V těchto zařízeních mohlo být drženo až 9 nosnic na 1 m², není třeba rozebírat jaký asi vliv to na ptáky, jejichž přirozeností je běhat, popelít se, hrabat, snášet do samostatného hnízda, roztahovat křídla, asi mělo. Klecový chov legislativa EU povolovala až do konce minulého roku, což je s velkým podivem, a lze si pouze domýšlet, co za tím asi může být...

V této kapitole byl nastíněn pouze zlomek toho, co dnešní hospodářská zvířata opravdu trápí. Dle mého názoru by těmto zvířatům měla být v ochraně zvířat věnována ta největší pozornost, jelikož se jedná o obrovské počty zvířat - v roce 1998 bylo jen ve Spojených státech pro maso zabito cca 26,8 miliard zvířat, což činí 850 zvířat za vteřinu (Bekoff, 2009). Stále rozvíjející se biotechnologie umožňují lidem „přeměnit“ zvířata dle lidských potřeb, čímž se stírají hranice mezi lidmi a zvířaty ve smyslu morálním a biologickém. Čím více lidé zvířata mění, tím spíše jsou odpovědní za jejich dobré životní podmínky (Pascalev, 2006). Tato zvířata nám obětují své životy, je tedy přímo naší povinností dopřát jim důstojný život. Pokrok v oblasti zlepšování životních podmínek hospodářských zvířat musí začínat na zemědělských farmách, ale pokud má být trvalý, musí být podpořen chováním samotných koncových spotřebitelů (Bonney, 2006).

Obrázek č. 9: Krávy uhynulé při těžkých porodech bez poskytnutí veterinární péče na farmě ve Střelné (zdroj: http://www.denik.cz/z_domova/na-farme-lezely-uhynule-kravy-pripad-resi-veterina.html)

3.4.2 Pokusná zvířata

První zákon na ochranu pokusných zvířat na světě byl přijat v roce 1876 v Anglii pod názvem „Cruelty to Animals Act“. Na našem území bylo výslovné omezení vivisekce uvedeno ve výše zmíněném nařízení č. 106/1939 Sb., z období protektorátu (Bartoš et al., 2007). V roce 2004 prošel ZOZPT novelizací (implementace předpisů EU), která např. zakázala testování kosmetických přípravků na zvířatech.

Dle aktuální novely ZOZPT zmíněné výše se pokusným zvířetem rozumí „živý obratlovec, s výjimkou člověka, včetně samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, který je nebo má být použit k pokusům; za pokusné zvíře se považuje také zvíře, které je v ranějším stadiu vývoje než je stadium samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, pokud má být zvířeti umožněno žít nad rámec tohoto stadia vývoje a v důsledku prováděných pokusů je pravděpodobné, že po dosažení tohoto stadia vývoje je postihne bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození. Za pokusné zvíře se považují také živí hlavonožci“ (Traplová, 2012).

Definice byla rozšířena, je patrné, že do ZOZPT zde „pronikly“ též bezobratlí živočichové. Je totiž vědecky doložena jejich schopnost cítit bolest, utrpení a strach a utrpět trvalé poškození. Pojem pokusné zvíře se nevztahuje na vývojová stadia hlavonožců.

Nová definice se také vztahuje na plody savců, jelikož z vědeckých důkazů vyplývá, že u těchto forem existuje v poslední třetině jejich vývoje zvýšené riziko, že vnímají bolest, utrpení a strach, což může rovněž nepříznivě ovlivnit jejich další vývoj. Je rovněž vědecky doloženo, že pokusy prováděné na embryích a plodech v ranějším stadiu vývoje mohou způsobit bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození, pokud je těmto vývojovým formám umožněno žít déle než po dobu prvních dvou třetin vývoje (důvodová zpráva k novele ZOZPT).

Je evidentní, že v ochraně pokusných zvířat je zřejmý posun k lepšímu. Pokusy na zvířatech jsou velmi diskutovanou oblastí. Mají spoustu odpůrců, ale i zastánců. Je nepochybné, že díky pokusným zvířatům došlo k mnoha zásadním objevům, které byly oceněny např. Nobelovou cenou (jedním z příkladů může být objev Fredericka G. Bantina, který společně s Charlesem Bestem objevil účinky inzulínu při pokusech s diabetickými psy; v roce 1922 byla léčba inzulínem poprvé aplikována na lidi). Je třeba si uvědomit, že počty zvířat používaných k pokusům jsou mnohonásobně nižší než např. počty zvířat hospodářských, která jsou často chována v nevyhovujících podmínkách. Je pravdou, že pokusná zvířata, která jsou držena dle platných právních předpisů v péči odborníků s kladným vztahem ke zvířatům, mohou mít život kvalitnější a možná i spokojenější než některá zvířata v zájmových chovech, která trpí především nedbalostí svých majitelů.

Zásadní otázkou však je, zda člověk obdařený tím nejvyšším stupněm inteligence má právo využívat jiné tvory a působit jim bolest a utrpení kvůli vlastnímu prospěchu? Je všeobecně známo, že poznatky získané z pokusů na zvířatech nelze bez dalšího aplikovat na člověka. Zevšeobecňování mezi laboratorními zvířaty navzájem a mezi laboratorními zvířaty a člověkem je např. ve farmakodynamických ukazatelích velmi obtížné. (Bartoš et al., 2007). Odpůrci pokusů na zvířatech často argumentují tím, že velká většina pokusů je stále zbytečně opakována a cíle některých výzkumů jsou naprosto absurdní. V říjnu 2012 byl na stránkách organizace na ochranu zvířat Svoboda zvířat zveřejněn článek, který se právě těmto absurdním výzkumům týkal; nejhlupejším pokusem na zvířatech za rok 2011 v USA byl vyhlášen výzkum, který se zabýval tím, že uměle vyvolaná artritida u potkanů činí cvičení obtížnějším (Anon.4, 2012). Právě USA mají vedoucí postavení, co se týče testování na zvířatech. Zvláště kruté jsou pokusy zabývající se sociální deprivací, kdy jsou matkám odebírána mláďata, která jsou poté držena v izolaci a jsou zkoumány jejich reakce. Tento typ pokusů považuji za naprosto zbytečný, jelikož musí být každému jasné, že oddělení matky a mláďate přináší oběma nepředstavitelný stres a bolest.

Obrázek č. 9: Jsou pokusy na zvířatech opravdu nezbytné? (zdroj: <http://ochranaprirody007.blog.cz/>)

Nelze též opomenout fatální důsledky toho, když dojde při výzkumné činnosti k chybám či chybné interpretaci zjištěných faktů. K odhadu bezpečné dávky výrobku pro člověka se často využívá test zjištěné letální dávky, tzv. LD 50. V roce 1960 byl zaveden herbicid Paraquat, k určení zdravotního rizika byl použit právě tento test. Vzhledem k tomu, že u potkanů činila LD 50 120 miligramů na kilogram tělesné váhy, usoudilo se, že při kontaktu člověka s nižší dávkou Paraquatu to pro něj bude bezpečné. Během dvanácti let však při styku s touto chemikálií zemřelo 400 lidí – později se zjistilo, že pro člověka byla LD50 mnohem nižší, cca 4 miligramy na kilogram tělesné váhy (Bekoff, 2009). Takovýchto příkladů jsou desítky, ročně zemře na vedlejší účinky léků testovaných na zvířatech kolem 100 tisíc lidí (Bekoff, 2009).

Důležitým rysem moderního přístupu k chovu a užití laboratorních zvířat je snaha o eliminaci nebo alespoň minimalizaci utrpení zvířat během pokusu, a pokud je to možné, omezení počtu užitých zvířat nebo jejich náhradu jiným vhodným modelem. V roce 1959 definovali Russel a Burch dodnes platnou zásadu 3 R, znamenající refinement (zlepšení podmínek života zvířat v chovu a experimentu), replacement (nahrazování zvířat jinými vhodnými modely a obratlovců bezobratlými pokusnými zvířaty), reduction (snížení počtu používaných pokusných zvířat). Tato koncepce 3 R je považována za hlavní zásadu odpovědného a rozumného užití zvířat v pokusech a zároveň je podkladem pro právní předpisy upravující pokusy na zvířatech (Bartoš, et al., 2007).

Je třeba též zmínit, že existuje řada více či méně použitelných alternativ. Není zde prostor podrobně je rozebírat, jedná se např. o použití buněčných a tkáňových kultur, tkání z rostlin, mikroorganismů a bezobratlých, počítačových a matematických modelů, neinvazivního zobrazování (studie na lidských dobrovolnících), využití lidské placenty či kuřecích embryí.

3.4.3 Zvířata v zájmovém chovu

Dle ZOZPT (§ 3) je „zvířetem v zájmovém chovu zvíře u kterého hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených, nebo v domácnosti, jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník.“

Zájmová zvířata mají sloužit člověku jako společníci, ale je třeba mít na paměti, že zvířata mají zcela jiné požadavky než my lidé. S láskou ke zvířatům nemá nic společného jejich rozmazlování a polidšťování.

Z průzkumu provedeného v květnu 2012 ve dvanácti evropských zemích (Belgii, Česku, Francii, Itálii, Německu, Nizozemsku, Polsku, Rakousku, Rumunsku, Británii, Srbsku a na Slovensku) vyplynulo, že zvířecí mazlíčci jsou nejčastějším objektem fotografování svých lidských pánů (to uvedlo 51 % respondentů). Společnost Opinium Research dále zjistila, že 71 % majitelů s mazlíčky mluví jako s lidmi, 40 % jim dovolí spát ve své posteli, 48 % se s nimi dělí o jídlo a 19 % jim svěřuje svá tajemství. Dárky jim kupuje 48 % a jejich narozeniny slaví 26 % majitelů. To nepochybně vyjadřuje, jak důležitá jsou tato zvířata pro člověka. Z psychologického hlediska je chov zvířat nepochybně velkým přínosem, zvláště pro děti a osamocně žijící staré lidi. Přátelství se zvířetem se osvědčilo v terapii, resocializaci, speciální pedagogice. Bylo zjištěno, že hrubé zacházení s domácími zvířaty bývá častou předzvěstí násilí na rodinných příslušnících v téže domácnosti (Bekoff, 2009). S přátelstvím k vlastnímu zvířeti roste také ochota cenit si jiných živých tvorů a chránit je (Kourim, 2001). Např. pro velkou část lidí bez domova je zvíře často jediným společníkem. Zvíře (nejčastěji pes) u nich rozvíjí smysl pro zodpovědnost, snižuje se četnost rizikového chování a pomáhá jim lépe čelit nepřízni osudu (Irvine, 2013).

Ochrana zvířat v zájmových chovech je upravena § 13 v ZOZPT. Zájmových zvířat se nepochybně dotkne novela uvedeného zákona, především zavedení nových sankcí jako zákaz chovu zvířat a propadnutí týraného zvířete nebo zabránění týraného zvířete s cílem efektivně

zabránit chovateli v dalším týrání. Snad tato nová opatření povedou k urychlení řešení případů týrání. Bohužel právě zájmově chovaných zvířat se také stále týká zákaz vstupu do obydlí bez souhlasu majitele; tohoto je zneužíváno především chovateli, kteří mají svá zvířata v bytech.

Častým problémem především ve velkých městech je nezodpovědnost některých chovatelů psů, kteří po svých zvířatech neuklízí exkrementy. To přináší řadu sporů mezi chovateli a ostatními občany, ale existují zde i zdravotní rizika pro obyvatele měst. Psí výkaly mohou představovat nebezpečí, jelikož mohou obsahovat patogenní mikroorganismy, které mohou být rezistentní k některým druhům antibiotik; dochází ke zvýšenému šíření rezistentních genů v městských oblastech (Cinquelpalmi et al., 2013).

Počet domácích zvířat ve vyspělých zemích, zejména ve městech, stále roste. Je to zřejmě průvodní jev sociálně psychických chorobných změn naší společnosti. Je to reakce na roztržitost života, stoupající individualizaci, izolaci, osamění, ale také na komercializaci, vyhasínání citů, zvěcnění konzumního životního stylu (Šiler, 1995). Nápadné je to zvláště v naší zemi, kde se od roku 1989 počet psů ztrojnásobil. Za zvířecí společníky se utratí hodně peněz, podle jedné studie se v USA od roku 1994 do 2005 zvýšily útraty za mazlíčky ze 17 miliard dolarů na 35,9 miliard dolarů (Bekoff, 2009).

Někdy je bohužel přehnaná péče o zvíře až škodlivá a každý chovatel by se měl zamyslet nad tím, zda je jeho navoněný a nakadeřený pes, který právě vychází z masážního salonu, skutečně tak blažený jak si jeho pán myslí...

Obrázek č. 10: Pes, nejlepší přítel člověka (zdroj: <http://www.stoptyrani-zvirat.estranky.cz/clanky/tyrani-zvirat/domacnosti.html>)

4 MATERIÁL A METODY

Vzhledem k tomu, že pracuji jako referent ochrany zvířat a přírody na Úřadu městské části Prahy 6, mám přístup ke spisovým dokumentacím, ze kterých budu čerpat potřebná data pro vyhodnocení a závěry této práce. Další data budou získána z informačních bulletinů (Programy ochrany zvířat 2000-2010), každoročně vydávaných MZe.

Z právních předpisů budu pracovat především se ZOZPT. Pro vyhodnocení dat budou použity počítačové programy Microsoft Excel a Statistica, verze 9 a též budu využívat internet.

Ze spisových dokumentací Úřadu městské části Praha 6 budou zjištěna potřebná data (rok, druh zvířete, případné porušení příslušného ustanovení ZOZPT a sankce). Bude zhodnoceno, nakolik jsou dané podněty na týrání zvířat mezi lety 2000 až 2010 oprávněné.

Z informačních bulletinů Programy ochrany zvířat bude hodnoceno množství kontrol provedených veterinárními inspektory u jednotlivých kategorií zvířat mezi lety 2000 až 2010.

4.1 POSTUP PŘI OZNÁMENÍ TÝRÁNÍ ZVÍŘETE

V této kapitole je nastíněno, kam je možno hlásit případy týrání zvířat, kdo a jak je oprávněn je řešit. Je to zde zařazeno proto, aby bylo jasné, odkud pochází data použitá ve vyhodnocení této práce.

Podněty a oznámení ve věci týrání zvířat jsou podávány (nejlépe písemně):

- příslušnému obecnímu úřadu
- krajské veterinární správě (resp. příslušnému veterinárnímu inspektorátu apod.)
- Policii ČR
- státnímu zastupitelství.

Pokud jsou k dispozici důkazy o týrání zvířat (např. fotodokumentace, videozáznam) měly by být součástí oznámení. Přestupky a správní delikty na úseku ochrany zvířat proti týrání projednávají orgány ochrany zvířat ve správním řízení. Podle zjištěných skutečností při porušení ZOZPT pracovníci orgánů veterinární správy podávají podněty k zahájení správního řízení příslušným obecním úřadům obcí s rozšířenou působností. Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen projednat všechny podněty podané orgány veterinární správy. Trestné činy vyšetřují orgány činné v trestním řízení a projednávají je soudy.

4.2 ORGÁNY OCHRANY ZVÍŘAT

Dle ZOZPT jsou stanoveny tyto orgány ochrany zvířat: MZe, orgány Státní veterinární správy, státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti, obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

Jako svůj odborný poradní orgán na úseku ochrany zvířat ministr zemědělství zřizuje Ústřední komisi pro ochranu zvířat (dále jen ÚKOZ). Předsedu a členy ústřední komise jmenuje a odvolává ministr zemědělství po dohodě s ministrem životního prostředí, a to z odborníků navržených příslušnými státními orgány a právníckými osobami zabývajícími se ochranou nebo chovem zvířat, které se podílejí na plnění úkolů ochrany zvířat.

5 VÝSLEDKY

5.1 VYHODNOCENÍ PODNĚTŮ ŘEŠENÝCH ÚRADEM MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 6

Mezi lety 2000-2010 bylo podáno příslušnému Odboru dopravy a životního prostředí Úřadu městské části Praha 6 (dále jen ODŽP) 80 podnětů ve věci možného porušení ZOZPT. V tomto časovém období se na dané pozici referenta ochrany zvířat vystřídali 4 zaměstnanci ODŽP. V daném vyhodnocení jsou zahrnuty pouze případy, které byly prověřovány z důvodu možného týrání zvířat. Výsledky jsou shrnuty v tabulce v Příloze č. 4. Níže budou rozebrány výsledky z jednotlivých let.

V roce **2010** bylo prošetřováno 11 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho v šesti případech nebylo prokázáno porušení zákona. Ve dvou případech docházelo k obtěžování psím štěkotem. Obtěžování okolí zápachem z chovu koček bylo zjištěno jednou. V pěti případech došlo k porušení různých ustanovení ZOZPT. Došlo k porušení chovatelských podmínek, které byly při opakované kontrole napraveny; v dalším případě zjištěných nevhodných chovatelských podmínek byla uložena sankce; dále byl zjištěn únik psa, při kterém došlo k napadení dalších zvířat, za což byla uložena sankce. Dále v jednom případě došlo k odložení přestupku, jelikož obviněnému nebylo prokázáno popisované porušení daného zákona. V případě týrání 13 koček byl přestupek odložen, vzhledem k tomu, že byl případ kvalifikován jako trestný čin týrání zvířat.

V jednom případě bylo zjištěno týrání a držení prasete v nevhodných podmínkách a to tak, že majitel restauračního zařízení použil toto zvíře jako reklamu na vepřové hody.

V roce **2001** bylo prošetřováno 9 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho ve třech případech nebylo prokázáno porušení zákona. V jednom případě bylo nutno zvířata (psi) odebrat a umístit do útulku. Ve třech případech došlo k úniku zvířat (v jednom případě bylo prokázáno i týrání zvířat porušením dalších ustanovení zákona), za což byly uloženy sankce. Kuriózním případem bylo zjištění držení mývala, bez příslušných povolení, jelikož se jednalo o chov nebezpečných druhů zvířat (dle nyní platné legislativy chov zvířat vyžadujících zvláštní péči).

V roce **2002** bylo prošetřováno 6 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho ve čtyřech případech nebylo prokázáno porušení zákona. Ve třech případech docházelo k obtěžování psím štěkotem. V jednom případě bylo prokázáno týrání psa (nevhodné

chovatelské podmínky, omezování pohybu, výživy, napájení, ...) a zvíře bylo poté umístěno u organizace na ochranu zvířat. V jednom případě byl sankcionován únik zvířete.

V roce **2003** bylo prošetřováno 6 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho ve třech případech nebylo prokázáno porušení zákona. V jednom případě docházelo k obtěžování psím štěkotem. Dvakrát bylo nařízeno odebrání zvířat a umístění v útulku. Jednou byl zjištěn únik zvířete a toto bylo potrestáno napomenutím.

V roce **2004** bylo prošetřováno 5 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho ve čtyřech případech nebylo prokázáno porušení zákona. V jednom případě docházelo k obtěžování psím štěkotem. V jednom případě bylo nutno odchytil volně se pasoucí zvířata (ovce), která se pohybovala v blízkosti železniční tratě; majitel zvířat nebyl zjištěn, proto byla zvířata umístěna v útulku.

V roce **2005** bylo prošetřováno 7 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho v šesti případech nebylo prokázáno porušení zákona. V jednom případě docházelo k obtěžování psím štěkotem. Provádění pokusů na zvířatech bez schválených projektů pokusů bylo zjištěno jednou, za což byla uložena sankce.

V roce **2006** bylo prošetřováno 12 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho v šesti případech nebylo prokázáno porušení zákona. V jednom případě docházelo k obtěžování psím štěkotem. V dalším případě nebylo možno věc prošetřit, jelikož majitel zvířete nepřebíral poštu a poté se odstěhoval. Nevhodné podmínky chovu andulek byly zjištěny v prodejně se zvířaty; v dalším případě byly prokázány nevhodné podmínky přepravy suchozemských želv při letecké přepravě. Při vánočním prodeji kaprů bylo dvakrát nahlášeno porušení různých ustanovení ZOZPT ve věci nakládání s rybami. V jednom případě bylo prošetřováno usmrcení psa střelnou zbraní.

V roce **2007** byly prošetřovány pouze 4 podněty ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Ve všech případech nebylo prokázáno porušení zákona. Ve dvou případech docházelo k obtěžování psím štěkotem. V jednom případě bylo doporučeno zlepšení chovatelských podmínek (při opětovné kontrole již bylo vše napraveno).

V roce **2008** bylo prošetřováno 5 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho ve dvou případech nebylo prokázáno porušení zákona (byl prošetřován např. i chov drůbeže). Nevhodné podmínky při letecké přepravě byly zjištěny v případech mravenečnicka stromového

a mývalů jižních. V případě využití geparda, krajty a sokola při televizním vystoupení nebylo toto nahlášeno příslušným orgánům ochrany zvířat.

V roce **2009** bylo prošetřováno 8 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho ve čtyřech případech nebylo prokázáno porušení zákona. Ve dvou případech docházelo k obtěžování psím štěkotem. Opět byly řešeny případy nevhodných podmínek při letecké přepravě u terarijních zvířat a papoušků. V tomto roce byla uložena sankce za neposkytnutí informací při obchodování se zvířaty.

V roce **2010** bylo prošetřováno 7 podnětů ve věci možného týrání zvířat na Praze 6. Z toho ve třech případech nebylo prokázáno porušení zákona. V jednom případě docházelo k obtěžování psím štěkotem. V jednom případě muselo dojít k odebrání koček z nevhodných podmínek a jejich umístění v útulku. Byly též řešeny tři případy týrání zvířat při letecké přepravě, jednalo se o krokodýly, papoušky šedé a různá terarijní zvířata.

Shrnutí:

Z celkových 80 podnětů, které byly prověřovány pracovníky ODŽP mezi lety 2000-2010, bylo zjištěno, že pouze 35 bylo oprávněných (tedy, že bylo prokázáno porušení některého ustanovení ZOZPT). Nejčastěji docházelo k porušení § 4 odst. 1 ZOZPT (jedná se o paragraf, ve kterém je vyjmenováno, co se považuje za týrání). Ve čtrnácti případech bylo zjištěno, že dochází pouze k obtěžování okolí chovem zvířat (buď psím štěkotem, či zápachem při chovu koček). V šesti případech bylo na návrh Městské veterinární správy v Praze vydáno rozhodnutí o odebrání zvířat a umístění do náhradní péče (v pěti případech byla zvířata umístěna v Útulku pro opuštěná zvířata a odchyt v Praze-Troji, v 1 případě u organizace na ochranu zvířat-Liga na ochranu zvířat). Nejvyšší pokuty za porušení ZOZPT byly uloženy leteckým přepravním společnostem za nevhodné podmínky přepravy zvířat (v rádech desítek tisíc Kč, nejvíce 90.000 Kč). Pouze v 1 případě bylo zjištěno, že se jedná o trestný čin týrání zvířat.

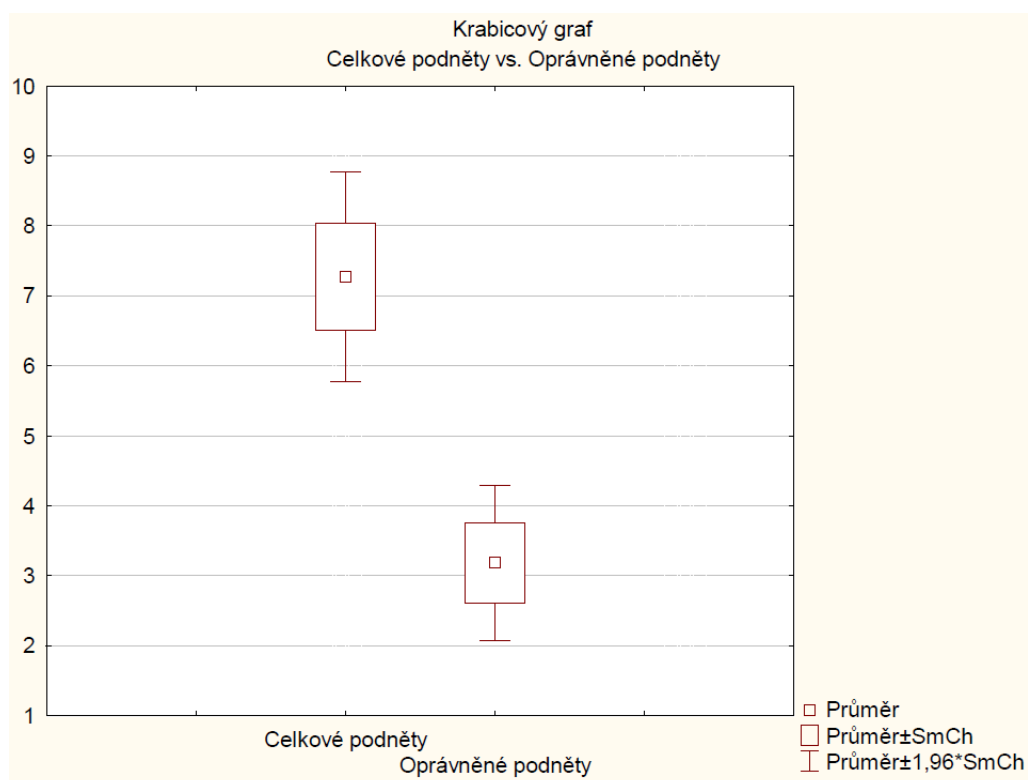
Nejčastěji byly podněty spojeny s chovy psů, nicméně počty např. exotických zvířat nevhodně přepravovaných byly též početné.

Vyhodnocení oprávněnosti podnětů v Programu Statistica

Hypotéza nulová: Kontroly realizované na základě podnětů prokážou ve všech případech oprávněnost těchto podnětů.

Hypotéza alternativní: Kontroly realizované na základě podnětů neprokáží ve všech případech oprávněnost těchto podnětů.

Graf č. 1: Srovnání množství celkových a oprávněných podnětů mezi lety 2000-2010
(autor: M. Zelenková)

Soubory dat byly hodnoceny v počítačovém programu Statistica, verze 9, byl použit dvouvýběrový párový T-test. Z výsledků použitého programu (viz graf č. 1) bylo zjištěno, že mezi soubory celkových a oprávněných podnětů je statisticky významný rozdíl, to znamená, že je zamítnuta hypotéza nulová a hypotéza alternativní je potvrzena, tedy se potvrdilo, že kontroly realizované na základě podnětů neprokáží ve všech případech oprávněnost těchto podnětů.

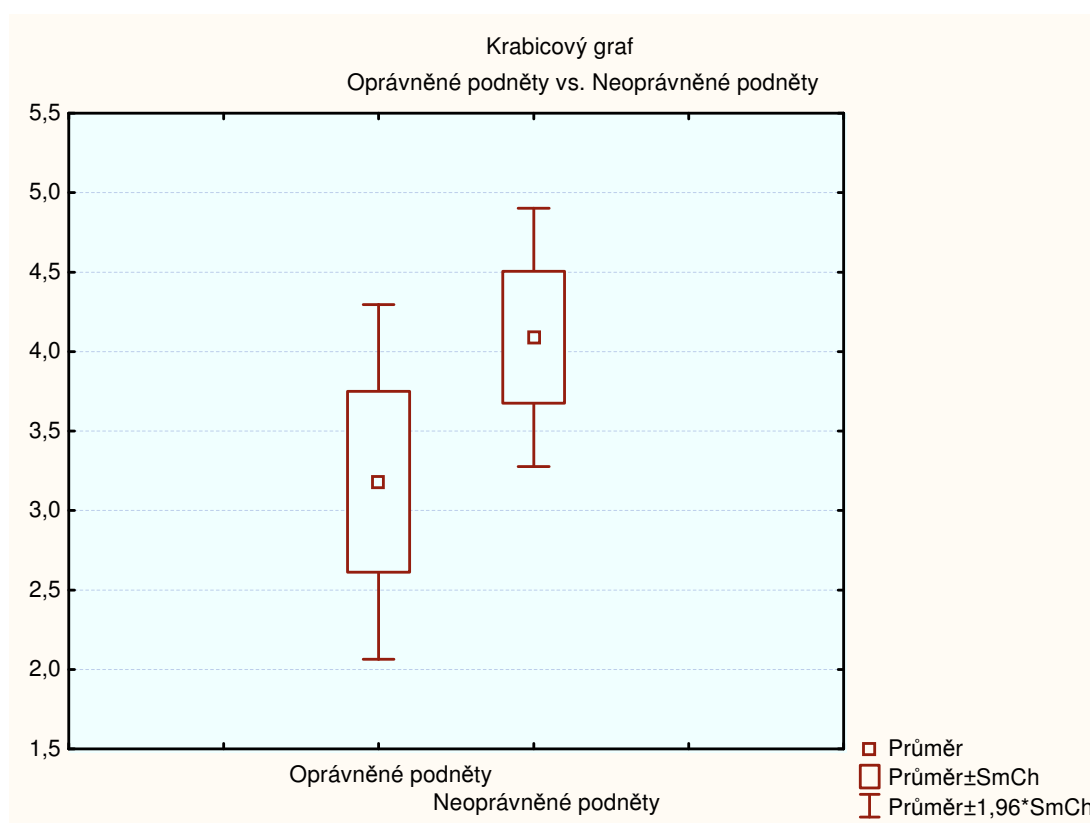
Dále byly porovnány soubory dat oprávněných a neoprávněných podnětů.

Hypotéza nulová: Mezi oprávněnými a neoprávněnými podněty nebude statisticky významný rozdíl.

Hypotéza alternativní: Mezi oprávněnými a neoprávněnými podněty bude statisticky významný rozdíl.

Graf č. 2: Srovnání množství oprávněných a neoprávněných podnětů mezi lety 2000- 2010

(autor: M. Zelenková)

Z výsledků použitého programu (viz graf č. 2) bylo zjištěno, že mezi soubory neoprávněných a oprávněných podnětů není statisticky významný rozdíl, to znamená, že je potvrzena hypotéza nulová a hypotéza alternativní je zamítnuta.

5.2 VYHODNOCENÍ KONTROLNÍ ČINNOSTI ORGÁNŮ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVY MEZI LETY 2000-2010

Na úvod je vhodné vysvětlit, odkud byla data čerpána a jak je zabezpečena dozorová činnost v oblasti ochrany zvířat.

Data byla čerpána z každoročně vydávaných bulletinů nazývaných Programy ochrany zvířat. Ty jsou vydávány MZe a pravidelně zveřejňovány na stránkách

Státní veterinární správy ČR (dále jen SVS). Programy jsou vypracovávány kolektivem autorů působících jako zaměstnanci SVS, MZe a Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně.

Uvedené bulletiny každoročně obsahují informace o ochraně zvířat a péči o jejich pohodu v České republice od roku 1993, s tím, že je vždy analyzována činnost za jeden rok. V bulletinech je uveden aktuální metodický postup při činnosti dozorových orgánů SVS s vyhodnocením a komentováním činnosti a prezentací údajů v tabulkách, grafech a na mapách. Nedílnou součástí jsou údaje požadované orgány Evropského společenství (dále jen ES) a Rady Evropy. Je podávána informace o činnosti oddělení ochrany zvířat MZe, včetně informace o využití pokusných zvířat. Dále je prezentována činnost ÚKOZ. Tradičně je podávána informace Ministerstva spravedlnosti ČR o projednávání trestné činnosti na úseku ochrany zvířat.

Je popisováno využívání grantů a rozvoj výzkumné činnosti, odborného vzdělávání v problematice welfare zvířat. Důležitou součástí daných publikací jsou též přehledy platných právních předpisů a jejich změn vztahujících se k dané oblasti. Data jsou využívána Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) a jako nepřímý ekonomický nástroj ochrany zvířat v souvislosti s udělováním dotací.

Organizační zabezpečení dozorové činnosti

1. Odbornou činnost péče o pohodu a ochranu zvířat proti týrání, zejména metodické řízení dozoru a jeho výkon ve vyhrazených případech, pravidelné hodnocení činnosti a předkládání opatření a odborných návrhů provádí v rámci SVS Odbor ochrany zdraví a pohody zvířat – oddělení péče o pohodu zvířat.

2. Výkonem dozoru nad dodržováním povinností uložených veterinárním zákonem, ZOZPT a přímo použitelnými předpisy ES chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám jsou pověřeny příslušné krajské veterinární správy a Městská veterinární správa v Praze (dále jen KVS). KVS v souladu s organizační strukturou pověří své zaměstnance – inspektory prováděním dozoru nad péčí o pohodu zvířat.

Základem dozorové činnosti jsou plánované kontroly. Počet a typ kontrol vyplývá z Víceletého plánu kontrol, který stanoví minimální roční frekvenci kontrol nebo minimální procento kontrolovaných subjektů z celkového počtu. Kontroly pohody zvířat v chovech hospodářských zvířat jsou plánovány na základě centrálně provedené analýzy rizika. Jako kritérium míry rizika je zohledněn počet zvířat na hospodářství, druhy chovaných hospodářských zvířat, datum poslední kontroly, nedostatky zjištěné při kontrolách a počet zvířat přemístěných do asanačního podniku a na jatky v předchozím roce.

Plán kontrolní činnosti se upravuje v průběhu roku. Mimo plánované kontroly se uskutečňují i kontroly neplánované, které vyplývají ze změn v průběhu roku, hlášených podnětů, podle negativních zjištění v jiných oblastech chovu zvířat nebo jako následné kontroly plnění pokynů uložených k nápravě. Dále se jedná o mimořádné kontrolní akce organizované SVS a kontroly sledované jiným orgánem mimo SVS (MZe, SZIF).

Rok	Počet inspektorů	Celkový počet dozorových akcí	Kontrolováno hospodářských zvířat	Podněty ke správním řízením (hospodářská zvířata)	Kontrolováno zájmových zvířat	Podněty ke správním řízením (zájmová zvířata)	Počet zvířat použitým k pokusům
2000	346	13 834	24 908 025	94	1 970 964	172	265 697
2001	352	12 784	27 983 046	65	2 145 650	176	223 994
2002	378	13 821	40 277 845	118	2 275 586	179	238 765
2003	496	12 945	39 064 178	159	2 618 905	172	327 313
2004	522	11 839	32 268 221	101	2 093 487	166	335 788
2005	641	13 911	26 820 790	130	1 422 478	201	353 995
2006	521	15 584	41 016 180	88	2 057 273	143	391 779
2007	552	16 127	43 738 991	102	1 271 956	197	406 414
2008	neuveďeno	16 918	31 531 314	165	1 772 061	248	353 874
2009	neuveďeno	14 688	23 225 521	144	1 756 136	268	380 128
2010	neuveďeno	12 841	28 448 100	170	2 219 160	243	366 007

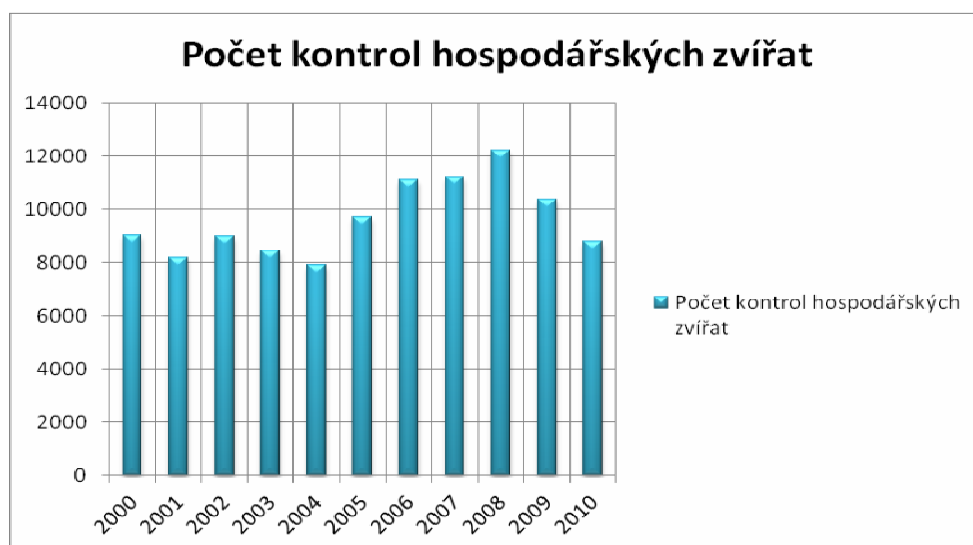
Tabulka č. 1: Vybraná data z bulletinů Programy ochrany zvířat 2000-2010
(autor: M. Zelenková)

Ve výše uvedené tabulce byla shromážděna různá data z let 2000-2010 a to počet veterinárních inspektorů, kteří vykonávali dozorovou činnost; celkový počet kontrol a kontrolovaných zvířat (hospodářských a zájmových); podněty ke správním řízením a počet zvířat použitých v jednotlivých letech k pokusům.

Je patrné, že počty veterinárních inspektorů střídavě klesaly a stoupaly bez ohledu na počet kontrol a kontrolovaných zvířat. Nejvíce kontrolovaných hospodářských zvířat bylo v roce 2007, nejméně v roce 2009. U zájmově chovaných zvířat byla situace taková, že nejvyšší počet kontrolovaných zvířat byl v roce 2003 a nejnižší v roce 2007. Podněty ke správním řízením obcím střídavě kolísaly bez ohledu na počet kontrol a kontrolovaných zvířat. U hospodářských zvířat je patrné, že při menším počtu zkontrolovaných zvířat, počet podnětů ke správním řízením za porušení ZOZPT stále rostl. Je paradoxem, že u zájmově chovaných zvířat, je počet podnětů vyšší než u kategorie hospodářsky využívaných zvířat, ačkoli jejich počty (zájmových zvířat) jsou mnohem nižší, než je tomu u druhé kategorie.

Co se týče zvířat použitých k pokusům, v roce 2000 byl jejich počet téměř poloviční oproti roku 1994, kdy bylo použito celkem 559 tisíc zvířat. Bylo to způsobeno tím, že stále více byly využívány alternativní metody pokusů. Podněty ke správním řízením nejsou

v tabulce uvedeny, jelikož jejich počty jsou téměř zanedbatelné (od roku 2000 do roku 2004 nebyl podnět žádný, v roce 2005 byly hlášeny podněty 2, v roce 2006 a 2007 vždy 1 podnět, v roce 2008 podněty 2, v letech 2009 a 2010 podnět žádný). Nejvíce využívanými laboratorními zvířaty byla laboratorní myš, ryby a laboratorní potkan, nicméně i jejich počty klesly mezi lety 2000-2010 téměř na polovinu. Zdánlivý nárůst (asi o 100 tisíc) zvířat v roce 2003 oproti letům dřívějším byl způsoben tím, že se poprvé podařilo ve spolupráci s Českou ornitologickou společností komplexně do souhrnu zahrnout i kroužkované ptáky. Od tohoto roku patřili ptáci také k nejvíce využívaným pokusným zvířatům.

Graf č. 3: Počet kontrol hospodářských zvířat v letech 2000-2010 (autor: M. Zelenková)

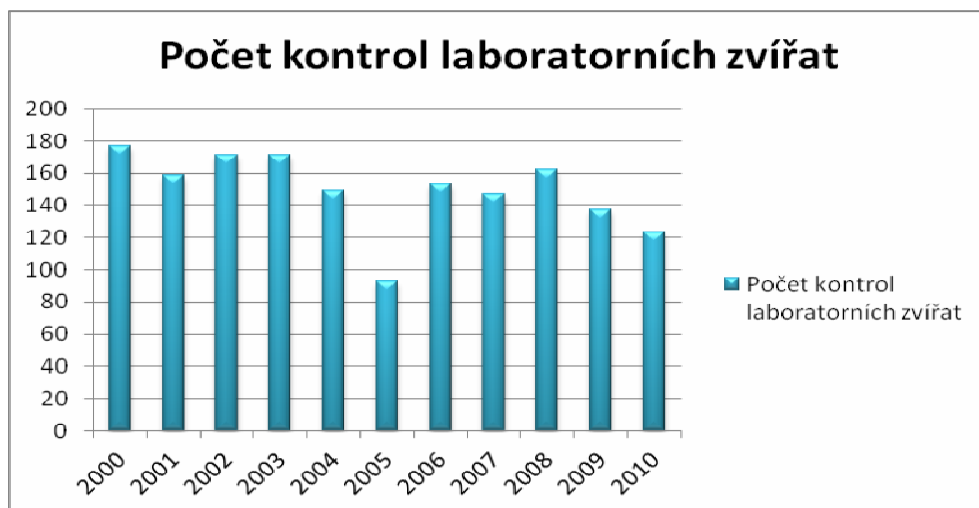
Z výše uvedeného grafu je patrné, že nejvíce kontrol hospodářských zvířat proběhlo v roce 2008, nejméně v roce 2004. Počty kontrol vycházejí z Víceletého plánu kontrol (viz výše), ale jsou také závislé na početních stavech zvířat a průběžně přijímané legislativě.

Nejvíce se kontroly zaměřovaly na technologii chovů, porážek a přepravy drůbeže, následované chovem ryb, prasat a skotu. Nejčastěji byly zjištěny nevhodné podmínky chovu, zhoršené zoohygienické podmínky a nedostatečné zajištění adekvátní výživy a napájení.

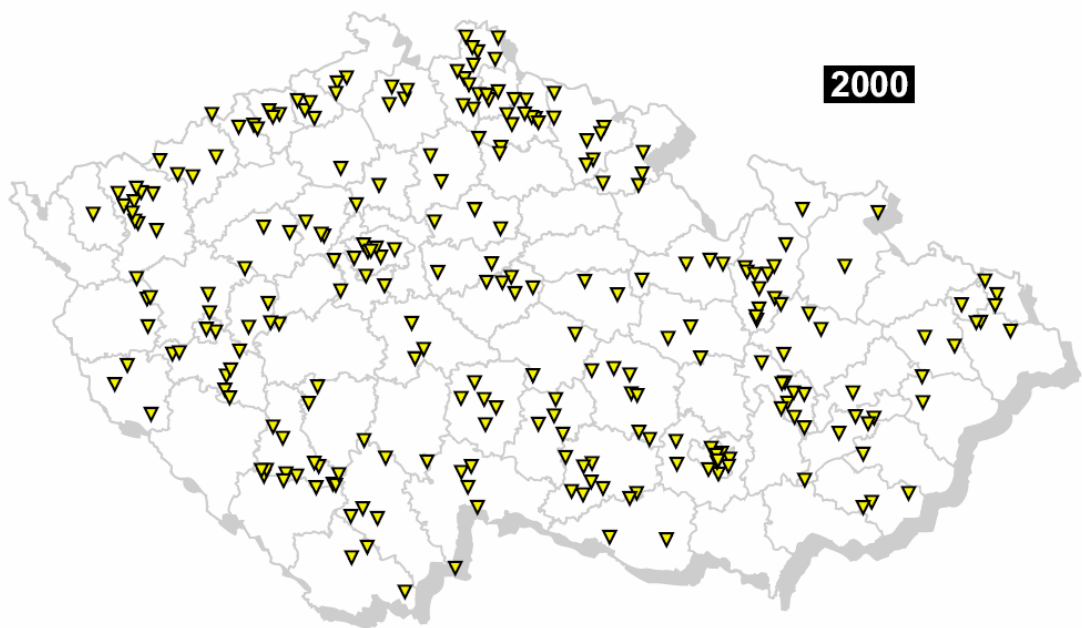
Graf č. 4: Počet kontrol zájmových zvířat v letech 2000-2010 (autor: M. Zelenková)

Z grafu č. 4 je patrné, že nejvíce kontrol bylo provedeno v roce 2007, nejméně potom v roce 2004. Zde je nutno zmínit, že do přehledu nebyly zahrnuty kontroly provedené v chovech nebezpečných zvířat (nyní druhy zvířat vyžadujících zvláštní péči). Tato skupina kontrol byla realizována na základě podnětů či stížností na možné týrání zvířat. Při kontrolách bylo zjištěno, že zájmová zvířata často trpí vlivem nedbalosti svých majitelů, kdy tito chovatelé nemají dostatek znalostí o chovu svých zvířat (např. chov skupinových zvířat individuálně, nezabezpečení péče o mláďata či nevyhovující prostředí chovu). Vzhledem k tomu, že tato zvířata jsou často chována v bytech, jejich možné týrání bývá dlouho skryto a případná kontrola je závislá na stížnosti či podnětu z okolí. Častým problémem především v chovu psů jsou jejich úniky, kdy chovatel své zvíře dostatečně nezabezpečí, jelikož může docházet ke konfliktním situacím mezi uniklými psy a lidmi, popř. dalšími zvířaty.

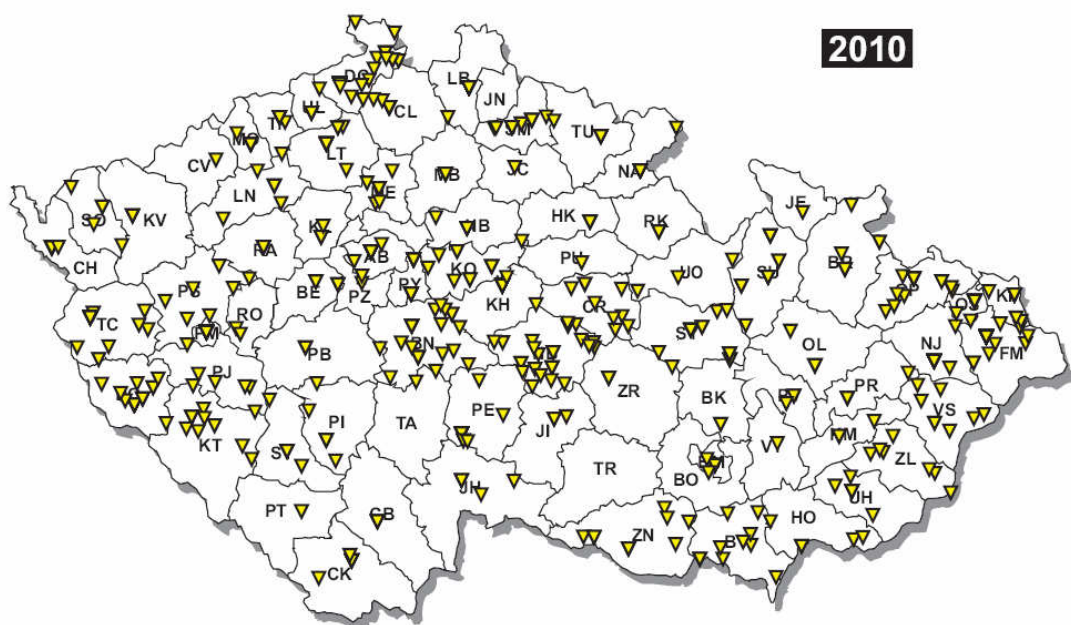

Graf č. 5: Počet kontrol laboratorních zvířat v letech 2000-2010 (autor: M. Zelenková)

Z grafu č. 5 je evidentní, že nejvíce kontrol bylo provedeno v roce 2000 a nejméně v roce 2005. Dozorové akce byly realizovány při provádění pokusů na zvířatech, při výuce s použitím zvířat a v chovech laboratorních zvířat. Jak již bylo zmíněno výše, nedostatky u této skupiny zvířat jsou zjišťovány při kontrolách minimálně, nicméně je třeba vzít v úvahu, že samotné pokusy leckdy zvířatům působí samozřejmě utrpení. Je potěšující, že od roku 2002 nebyly na zvířatech v ČR prováděny pokusy s látkami používanými především jako přísady do kosmetických prostředků a jejich prototypy.

Obr. č. 11: Rozložení kontrol v rámci ČR, při kterých byl ZOZPT porušen (převzato z Programu ochrany zvířat 2000)

Obr. č. 12: Rozložení kontrol v rámci ČR, při kterých byl ZOZPT porušen (převzato z Programu ochrany zvířat 2010)

6 DISKUZE

Zvířata jsou nám biologicky nápadně blízká, jak zdůrazňuje Šiler, dokonce se stala neodmyslitelnou součástí naší kultury, takže jsou nám zrcadlem, v němž můžeme reflektovat sami sebe. Je až s podivem, kolik zvučných jmen známých filozofů je spojeno s problematikou vztahu člověka a zvířete. V literárním přehledu je uveden vývoj chápání a nahlížení lidské společnosti v průběhu historie na zvířata a zvířecí práva. Bylo zajímavé sledovat a porovnávat, jak se nálady společnosti a měnící se filozofické názory odrážely ve vztahu lidí a zvířat. V dobách kdy byl člověk na zvířatech přímo existenčně závislý, tj. období pravěku a částečně starověku a středověku, je měl v úctě; některé kultury si je dokonce stavěly do středu svých legend. Jak uvádí Webster (1995) takovéto jednání naznačuje, že tito lidé zřejmě uznávali, že lovená zvířata mohou pociťovat vjemy podobné našim vlastním, zvláště intenzivní pocity strachu a bolesti. V tomto kontextu je nutno zmínit vysoce rozvinutou kulturu starověkého Egypta, ve kterém byla zvířata důležitou součástí náboženství.

Dle Koháka (1998) byli lidé po celá tisíciletí nepočetní, skromní, a bezmocní; počty lidí a metody lovu byly nedokonalé, nemohly ohrozit populace volně žijících zvířat. Zásadním momentem ve vztahu člověk – zvíře byla domestikace. Nelidští tvorové se postupně začali stávat podřízenými a úcta ze strany člověka slábla. Toto je poprvé zřejmé ve starověkém Římě. Římská společnost se „bavila“ sledováním jak lidského, tak zvířecího utrpení, ke kterému docházelo v gladiátorských arénách. Ryder (2000) uvádí, že během jednoho dne mohla být takto utýrána až tisíce divokých zvířat (což začalo jejich populace silně ohrožovat), přičemž dle Singera (2001) byla taková zábava v tehdejší době běžná a nikdo proti ní příliš neprotestoval. Na druhou stranu, jak uvádí např. Brychtová (2009) se v této době navzdory všemu našli lidé, kteří trvali na tom, že lidská dokonalost je totožná s konáním dobra a vyžaduje tudíž nepůsobit zbytečné utrpení jiným tvorům, např. Plutarchos či Porfýrios. Je zajímavé, že v každém období lidských dějin se našli (dnes světově) významné a známé osobnosti, které prosazovali práva zvířat. Ve starověkém Řecku lze jmenovat např. Pythagora ze Samu; v období středověku byl významným ochráncem zvířat Sv. František z Assisi, kterého římskokatolická církev označila za patrona ekologie, a který má své následníky ve všech evropských církvích; za období renesance nelze opomenout Leonarda da Vinciho. Dalo by se předpokládat, že nahlížení lidí na zvířata jako na cítící bytosti se s prohlubujícími znalostmi vyvíjelo pozitivně, nicméně období novověku tomu nenasvědčovalo. Postavení

zvířat se nezlepšovalo, spíše naopak, čekalo je velmi temné a smutné období. Velmi mnoho utrpení přinesly ne-lidským tvorům myšlenky René Descarta. Jak zdůrazňuje Šiler (1995) Descart zavrhl odvěké filozofické a teologické hledání duše zvířat a ve své Rozpravě o metodě prohlásil, že zvířata umí spoustu věcí lépe než my prostě proto, že nemají duši (rozum); příroda v nich tudíž působí efektivněji, protože jsou lépe uspořádána (jako organické stroje). V této době byla oblíbenou zábavou vivisekce, která jak podotýká Singer (2001) paradoxně přispěla k tomu, že lidé si začínali pomalu uvědomovat, že i živí tvorové opravdu mohou trpět, jelikož tyto pokusy postupně odhalovaly podobnosti mezi fyziologií lidí a zvířat. Je zvláštní, že z této doby pochází slavný výrok Jeremy Benthama „Otázkou není, zda dokáží myslet, ani zda dokáží mluvit, ale zda jsou schopna trpět“ a navíc, jak konstatuje Čejka (2010) Benthamovy spisy se staly základem pro dnešní zákonodárství a přispěly ke snahám o udělení ochrany a práv mimolidským bytostem.

Je třeba si uvědomit, že lidé, kteří se zasazovali o zlepšení práv zvířat v jakémkoli výše popsaném období lidských dějin, byli vždy v menšině. Stáli proti tehdy všeobecně uznávaným zvyklostem a dogmatům, leckdy za cenu veřejného zesměšnění či ponížení. Proto jim, dle mého názoru patří velký dík a jejich přínosy v této oblasti by měly být stále připomínány a to především ve školách při vzdělávání dětí.

Právě výchova dětí, jak v rodině, tak i ve školských zařízeních, má největší vliv na pozdější vnímání a chování dětí ke svému okolí, potažmo ke zvířatům. Právě nestabilní rodinné zázemí může vést u dětí k poruchám chování, které může v dospělosti vyústit až v to, že člověk, jako tvor nadaný vysokým stupněm inteligence, dokáže zvířatům, jež jsou oproti němu téměř bezbrannými tvory, působit leckdy vědomě obrovské utrpení. V práci uvádím některé konkrétní příklady týrání dětí, ze kterých je patrné jakých hrůz jsou schopni dopustit se lidé na lidech, čeho jsou pak schopni dopouštět se na zvířatech? Děti vyrůstající v takovémto prostředí, se podle psychologů, v dospělosti chovají buď tak, že jim chování rodičů přijde normální (tyto děti zpravidla nic jiného ostatně nezažily ani neměly možnost se naučit) a bohužel ho opakují nebo naopak takovým chováním opovrhují. Není překvapujícím zjištěním, jak uvádí Chapouthier (2013), že vyšetřovatelé SPA (Société protectrice des Animaux – Spolek na ochranu zvířat ve Francii), kteří zasahovali u alkoholiků podezřelých z týrání zvířat, opakovaně nalézali nejen týraná zvířata nýbrž i týrané děti. Člověk si nevybírá ... Právě proto, aby se kolotoč násilí neustále neopakoval, je láskyplné rodinné prostředí a odpovídající výchova to nejdůležitější.

V práci uvádím i další příčiny utrpení zvířat ze strany člověka, jako je tradiční asijská medicína či využití zvířat k tahu. Zaměřila jsem se na tyto oblasti převážně z toho důvodu, že jsou to činnosti postihující každodenně obrovská množství zvířat a především tradiční asijská medicína ohrožuje některé živočišné druhy do takové míry, že jim hrozí úplné vyhubení. V tomto kontextu jsou velkým problémem stále oblasti Asie a Afriky, kde jsou kruté tradice hluboce zakořeněné. Dle mého názoru se má úcta k tradici zachovávat jedině tehdy, je-li tato tradice takové úcty hodna; jinak by tedy nebyl důvod, proč přestat s gladiátorskými zápasy či otroctvím, tyto aktivity kdysi také bývaly tradičními... Dalším aspektem, který snižuje vnímání zvířat, jako cítících bytostí v těchto oblastech, je velká chudoba a negramotnost, lidé jsou „otupělí“ všudypřítomným lidským utrpením, lidský (natož pak zvířecí) život zde nemá velkou cenu. Tento aspekt je bohužel jednotlivci velmi těžko řešitelný; v těchto oblastech je nutná masivní modernizace systému dopravy, zemědělství, školství, které by jednak snížilo nutnost používání pracovních zvířat a jejich utrpení a naopak zvýšilo povědomí o zvířatech jako cítících bytostech. Jak zdůrazňuje Ramaswamy (1998) veterinární lékaři by měli rozšířit svůj profesionální horizont a zahájit osvětové programy s cílem pomoci právě těmto zvířatům.

Vymahatelnou ochranu zvířat lze zajistit pouze na legislativní úrovni. Je však nutné si uvědomit, že právo sice přiznává ochranu zvířatům, avšak tuto ochranu mohou aplikovat a dovolávat se jí zase pouze lidé. Koncept zvířecího práva je velmi starý i velmi nový zároveň. Chapouthier (2013) udává, že myšlenka úcty ke zvířatům je pravděpodobně stará jako lidstvo samo. Zároveň zdůrazňuje, že termín „práva“ se pro vyjádření tohoto respektu reálně rozšířil až po druhé světové válce, ačkoli je tu a tam najdeme už od konce 18. století. V práci je nastíněn vývoj právních předpisů v oblasti ochrany zvířat, jak ve světě, tak u nás. První právní předpisy vlastně vznikly ne pro potřebu ochrany zvířat jako takové, ale proto, že lidé chtěli chránit svůj majetek (tedy zvířata) před krádeží, poškozením či úmyslným zničením. Již od dob římského práva je v právní teorii uplatňována teze, že zvíře je v právním smyslu věcí. Dle Rydera (2000) mohli být výjimkou Starověcí Egypťané, kteří měli ve velké úctě volně žijící zvířata (což zřejmě vycházelo z podstaty jejich náboženství) a hrdelním zločinem zde bylo zabití jakéhokoliv takového zvířete. Jak již bylo zmíněno výše, tato vyspělá kultura si zvířat velmi vážila. Jak podotýká Večerek a kol. (2001) většina z nás hledá kořeny naší civilizace v antickém světě, nicméně nejstarší právní normy v oblasti péče a chovu zvířat pocházejí z prostředí předvýchodních městských států.

Co se týče vývoje právních předpisů v diskutované oblasti ochrany zvířat v českých zemích, toto jsem v práci zmapovala od konce 19. století. Paradoxním zjištěním pro mě bylo, jak

přísně byla pojata ochrana zvířat za dob Protektorátu Čechy a Morava a jak zdůrazňuje Rydval (2006) veškeré uvedené právní předpisy, z této doby, jsou přímými předchůdci aktuálně platného zákona na ochranu zvířat proti týrání, přičemž při komparaci těchto předpisů lze jednoznačně konstatovat, že právní předpisy nacistického Německa na ochranu zvířat proti týrání v zásadě ob stojí. To, že sám Adolf Hitler byl milovníkem zvířat a přesvědčeným vegetariánem, je v kontextu tehdejších událostí téměř šokující.

Překvapující naopak nebylo, že komunistický režim a totalitní stát nepovažoval rozhodně za prioritu chránit zvířata. Hospodářská zvířata naopak vnímal jako pouhý prvek výrobního řetězce, pomocí něhož dochází k naplňování stanoveného ekonomického plánu. V souvislosti s tímto, jak konstatuje Prchalová (2009), byl v České republice, v důsledku myšlenkové setrvačnosti, přijat zákon na ochranu zvířat proti týrání, jako nástroj zásadní důležitosti pro ochranu zvířat, dokonce s čtyřicetiletým zpožděním za vyspělými zeměmi.

V mé práci jsem popsala některé vybrané paragrafy z tohoto klíčového zákona v oblasti ochrany zvířat a jeho novelu, která vstoupila v účinnost dne 1. ledna 2013 (vzhledem k tomu, že Česká republika je členem EU, je pro ni závazná povinnost začleňovat vydávaná nařízení a směrnice do svých vnitrostátních předpisů). Právě novela přináší nové sankce jako např. zákaz chovu zvířat a propadnutí týraného zvířete nebo zabránění týraného zvířete s cílem efektivně zabránit chovateli v dalším týrání zvířat, které snad napomohou a urychlí řešení obtížných situací v praxi. Ve svém zaměstnání podobné případy řeším, proto vím, jak bylo v minulosti obtížné a hlavně zdlouhavé dostat prokazatelně týrané zvíře od jeho majitele. Než se celá věc „zúřadovala“ zvíře zbytečně trpělo. Bohužel, opět neprošel schvalovacím řízením návrh, že policista smí vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, existuje-li důvodné podezření, že se tam nachází týrané zvíře. Tohoto je v praxi často zneužíváno, především chovateli ve městech, kteří chovají svá zvířata v bytech. Dále tedy platí, že z uvedeného důvodu lze vstupovat bez souhlasu pouze do jiného prostoru či na pozemek, kde je zvíře chováno (a i to je v praxi někdy problém).

Osobně mi v uvedeném zákoně chybí ustanovení, kde by bylo řešeno, že zvířata, která přirozeně žijí ve společenství by měla být chována ve více jedincích. Domnívám se, že takové osamocené zvíře trpí velkým stresem a je to svým způsobem jeho týrání, i když má k dispozici dostatek potravy, vody, či výběh. Jak zmiňuje Prchalová (2009) např. švýcarský zákon, který je považován za jeden z nejpokrokovějších na světě, chápe zvířata ne jako věci, ale jako „beings“ (bytosti); tento zákon se také podrobně zabývá ochranou hospodářských

a domácích zvířat před jejich izolací a nepřírozenými životními podmínkami (držet v osamění zvíře, pro které je přirozené žít ve společenství, je zakázáno).

Přes vše výše uvedené musím podotknout, že nehledě na úroveň zákonů u nás někdy přetrvává problém, že dodržování těchto zákonů není dostatečně kontrolováno a jejich porušení je i v těch nejhorších případech někdy bagatelizováno a postihováno jen velmi mírně, přestože zákon umožňuje přísnější trest. To potvrdily i výsledky mé diplomové práce. Sankce uložené pracovníky Úřadu městské části Praha 6 mezi lety 2000 až 2010 se vždy pohybovaly při dolní hranici možné výše pokuty, vyšší pokuty byly ukládány přepravním společnostem za nevhodné podmínky přepravy (nejvíce 90.000 Kč, přičemž ale maximum je 500.000 Kč). Nízké sankce nejsou problémem pouze jedné městské části, je to problém celorepublikový, jak se uvádí v důvodové zprávě k novelizaci ZOZPT. Je potřeba odpovídajícím způsobem působit na orgány státní správy, které sankce ukládají, aby více využívaly možnosti, které jim současné právní předpisy dávají, tedy, aby především z důvodů preventivních ukládaly sankce vyšší.

Z výsledků též vyplynulo, že více jak polovina podnětů ve věci možného porušení ZOZPT řešených mezi uvedenými lety, byla neoprávněná. Uvedený zákon je často zneužíván lidmi při řešení tzv. sousedských sporů, kdy jsou nejčastěji obtěžováni psím štěkotem či přímo chovem zvířat (pachem, hlukem). Samozřejmě je nutno prověřit každý podnět, který úředník či veterinární inspektor obdrží. Nicméně lidé, kteří toto nahlašují jako týrání zvířat, ačkoli vědí, že zvířata jsou v pořádku, pouze jim vadí jejich výše popsané projevy, by si měli uvědomit, že zbytečně zahlcují již tak přetížené veterinární inspektoráty. V tabulce výsledků jsou uvedeny jak počty inspektorů, tak počty provedených kontrol a zkontrolovaných zvířat a je evidentní, že počty zaměstnanců veterinárních správ, kteří jsou oprávněni provádět kontroly (a stanovit zda je zvíře týráno či nikoli) je velmi malý. Problematiku sousedských sporů je možno řešit podle občanského zákoníku (obtěžování okolí nad míru přiměřenou poměrům).

V práci byla účelově věnována samostatná kapitola zvířatům zájmovým, hospodářským a pokusným. Obrovské každodenní utrpení neskutečného množství hospodářských zvířat, pochybné a leckdy zbytečné pokusy na bezbranných pokusných zvířatech a o nic menší utrpení zvířat zájmových, domácích mazlíčků, kteří jsou „méně na očích“ často trpí v obydlích svých pánů vlivem nedbalostního zacházení nebo naprostého nezájmu o skutečné potřeby zvířat. Téměř každodenně se v médiích setkáváme s případy, kdy dochází

k porušování zákonů na ochranu zvířat z výše popsaných kategorií, nelze tedy tvrdit, že veřejnost by o daných problémech alespoň částečně nevěděla. Většina lidí je však k tomuto lhostejná nebo se snaží popsané skutečnosti bagatelizovat (jedná se přece „jen“ o zvířata, která mají sloužit člověku) nebo je prostě jen zahlcena vlastními starostmi v dnešní ne úplně lehké době. Každý má ale své svědomí, v současnosti není až tak obtížné získat informace jak a odkud se bere naše potrava, léky, chemické látky apod. a není nic jednoduššího než zvolit tu alternativu, která zaručuje menší nebo žádné utrpení zvířat. Ochrana zvířat před utrpením by pro každého měla být tak automatická, jako je ochrana dětí, handicapovaných či starých lidí.

7 ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem došla k následujícím závěrům:

- ✓ První právní předpisy vznikly ne pro potřebu ochrany zvířat jako takové, ale proto, že lidé chtěli chránit svůj majetek (tedy zvířata) před krádeží, poškozením či úmyslným zničením.
- ✓ Lidé, kteří se zasazovali o zlepšení práv zvířat v jakémkoli období lidských dějin, byli vždy v menšině. Stáli proti tehdy všeobecně uznávaným zvyklostem a dogmatům, leckdy za cenu veřejného zesměšnění či ponížení. Proto jim patří velký dík a jejich přínosy v této oblasti by měly být stále připomínány a to především ve školách při vzdělávání dětí.
- ✓ Výchova dětí, jak v rodině, tak i ve školských zařízeních, má velký vliv na jejich pozdější vnímání a chování se ke svému okolí, potažmo ke zvířatům.
- ✓ Ke krutému zacházení se zvířaty ze strany člověka dochází z různých důvodů, a to např. narušením psychického vývoje (např. špatnými vztahy v rodině), vidinou nemalého zisku nebo dodržováním nesmyslných tradic a zábav (asijská medicína, korida) či nadměrným přetěžováním zvířat kvůli potřebám člověka (intenzivní zemědělství).
- ✓ V České republice je klíčovým právním předpisem v ochraně zvířat proti týrání zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, který byl několikrát novelizován.
- ✓ Z celkových 80 podnětů, které byly prověřovány pracovníky ODŽP mezi lety 2000 až 2010, bylo zjištěno, že pouze 35 bylo oprávněných (tedy, že bylo prokázáno porušení některého ustanovení ZOZPT).
- ✓ Nejčastěji docházelo k porušení § 4 odst. 1 ZOZPT (jedná se o paragraf, ve kterém je vyjmenováno, co se považuje za týrání).
- ✓ Nejvyšší pokuty za porušení ZOZPT byly uloženy leteckým přepravním společností za nevhodné podmínky přepravy zvířat (v řádech desítek tisíc Kč, nejvíce 90.000 Kč).
- ✓ Nejčastěji byly podněty spojeny s chovy psů.
- ✓ U hospodářských zvířat bylo patrné, že při menším počtu zkontrolovaných zvířat, počet podnětů ke správním řízením za porušení ZOZPT stále rostl.
- ✓ U zájmově chovaných zvířat, byl počet podnětů vyšší než u kategorie hospodářsky využívaných zvířat, ačkoli jejich počty (zájmových zvířat) jsou mnohem nižší, než je tomu u druhé kategorie.
- ✓ Nedostatky u kategorie pokusných zvířat byly zjišťovány při kontrolách minimálně.

8 ZDROJE LITERATURY

Aristoteles, 1939. Politika. Praha: Jan Laichter. 340 s.

Bartoš, L., Jebavý, L., Rödl, P., Hořavová, P., 2007. Ochrana, chov a využití pokusných zvířat: Chov, zoohygiena, experimentální práce a legislativní normy. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno. 255 s. ISBN 8073050005.

Bekoff, M., 2009. Na zvířatech záleží (Biolog vysvětluje, proč zacházet se zvířaty s respektem a soucitem). Triton. Praha. 224 s. ISBN 978807387322-6.

Bonney, R. J., 2006. Farm animal welfare at work. Applied animal behaviour Science. 100 (1-2):140-147.

Carlisle-Frank, P., Frank, J. M., Nielsen, L., 2004.Selective battering of the family pet, Anthrozoos. 17 (1): 26-42.

Cinquepalmi, V., Monno, R., Fumarola, L., Ventrella, G., Calia, C., Greco, M.F., de Vito, D., Soleo, L., 2013. Environmental Contamination by Dog's Faeces: A Public Health Problem? International Journal of environmental research and public health. 10 (1): 72-84.

Currie, Ch. L., 2006. Animal cruelty by children exposed to domestic violence. Child abuse and neglect. 36 (11-12): 425.

Čejka, J., 2010. Zvířata jsou naši bližní: výbor z děl světových humanistů a křesťanských myslitelů. Práh. Praha. 247 s. ISBN 9788072523177.

Damohorský, M., Drobník, J., Smolek, M., Sobotka, M., Stejskal, V. 2007. Právo životního prostředí. C.H. Beck. Praha. 614 s. ISBN: 9788074003387.

De Pasillé, A.M., Rushen, J., 2005. Can we measure human-animal interactions in on-farm animal welfare assessment? Some unresolved issues. 92 (3): 193-209.

Doerfler, R.L., Peters, K.J. 2006. The relativity of ethical issues in animal agriculture related to different cultures and production conditions. *Livestock Science*. 103 (3): 257-262.

Dousek, J., Vitásek, J., Valcl, O., Novák, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2001. Program ochrany zvířat 2000. Informační centrum SVS ČR. 32 s.

Dousek, J., Vitásek, J., Valcl, O., Novák, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2002. Program ochrany zvířat 2001. Informační centrum SVS ČR. 28 s.

Dousek, J., Vitásek, J., Valcl, O., Novák, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2003. Program ochrany zvířat 2002. Informační centrum SVS ČR. 30 s.

Dousek, J., Vitásek, J., Valcl, O., Novák, J., Spurná, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2004. Program ochrany zvířat 2003. Informační centrum SVS ČR. 34 s.

Dousek, J., Vitásek, J., Valcl, O., Novák, J., Spurná, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2005. Program ochrany zvířat 2004. Informační centrum SVS ČR. 36 s.

Dousek, J., Vitásek, J., Valcl, O., Novák, J., Spurná, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2006. Program ochrany zvířat 2005. Ministerstvo zemědělství ČR. 46 s. ISBN 8070845031.

Dousek, J., Vitásek, J., Valcl, O., Novák, J., Spurná, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2007. Program ochrany zvířat 2006. Ministerstvo zemědělství ČR. 48 s. ISBN 9788070846162.

Dousek, J., Semerád, Z., Smolová, A., Ninčáková, S., Valcl, O., Novák, J., Spurná, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2008. Program ochrany zvířat 2007. Ministerstvo zemědělství ČR. 56 s. ISBN 9788070847145.

Dousek, J., Semerád, Z., Smolová, A., Ninčáková, S., Valcl, O., Novák, J., Spurná, J., Večerek, V., Novák, P., Baranyiová, E., 2009. Program ochrany zvířat 2008. Ministerstvo zemědělství ČR. 60 s. ISBN 9788070848494.

Dousek, J., Semerád, Z., Smolová, A., Ninčáková, S., Valcl, O., Novák, J., Spurná, J., Večerek, V., Bohatec, P., Baranyiová, E., 2010. Program ochrany zvířat 2009. Ministerstvo zemědělství ČR. 30 s. ISBN 978807084.

Dousek, J., Semerád, Z., Smolová, A., Ninčáková, S., Valcl, O., Novák, J., Traplová, J., Večerek, V., 2011. Program ochrany zvířat 2010. Ministerstvo zemědělství ČR. 56 s. ISBN 9788070849910.

Gahlin, J., 2001. Egypt: Bohové, mýty a náboženství. Rebo productions. Praha. 256 s. ISBN 8072341863.

Hare, R., 1994. Zakladatelé myšlení. Nakladatelství Svoboda. Praha. 315 s. ISBN 8020503633.

Haufiku, N., Naunyango, S., Rigourd, Ch., 1996. Donkeys, people and development. Wageningen, The Netherlands. 244p., ISBN 9290812192.

Irvine, L., 2013. Animals as Lifechangers and Lifesavers: Pets in the Redemption Narratives of Homeless People. Journal of contemporary ethnography. 42 (1):3-30.

Jean, P., 1994. Duše zvířat: Mají zvířata duši, city, inteligenci, prorocké schopnosti? Mladá fronta. Praha. 200 s. ISBN 802040499.

Kohák, E. 2000. Zelená svatozář. Sociologické nakladatelství. Praha. 204s. ISBN 8085850869.

Kolářová, H., 2004. Zvířecí práva. Bedrník. č. 4.

Kourim, H., 2001. Tierschutz ist Menschensache, denn das Tier kann sich nicht wehren. Deutscher Tierschutzbund. 81 s.

Langmeier, J., Matějček, Z., 1974. Psychická deprivace v dětství. Avicenum. Praha. 397 s. ISBN: 8004252362.

Le Goff, J., 2004. Svatý František z Assisi. Vyšehrad. Praha. 192 s. ISBN 8070216514.

Matějček, Z., Bubleová, V., Kovařík, J., 1997. Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace. Praha: Psychiatrické centrum Praha. 69 s. ISBN 9788073722135.

Matějček, Z., 2003. Co děti nejvíce potřebují. Portál. Praha. 108 s. ISBN: 9788073672720.

Nengomasha, E.M., Pearson, R.A., Wold, A.G., 1999. Meeting the challenges of animal traction. Intermediate Technology Publications. London. 236p. ISBN 1853394831.

Odbor dopravy a životního prostředí Úřadu městské části Praha 6. Spisové dokumentace vztahující se k řešení podnětů podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění.

Pascalev, A. K. 2006. We and they: Animal welfare in the era of advanced agricultural biotechnology. Livestock Science. 103(3):208-220.

Patrick, C., Segwagwe, B. V. E., Aganga, A. A., 1995. Proceedings of the workshop of the Animal Traction for Eastern and Southern Africa (ATNESA). Mpumalanga, South Africa. 344p. ISBN 0907146104.

Patterson, CH., 2003. Věčná Treblinka. Práh. Praha. 260 s. ISBN 8072520849.

Prchalová, J. 2009. Právní ochrana zvířat. Linde. Praha. 327s. ISBN 9788072017638.

Ramaswany, N. S. 1998. Draught animal welfare. Applied animal Behaviour Science. 59(1–3):73-84.

Ryunosuke, K. 2012. Captive Bears in Human-Animal Welfare Conflict: A Case Study of Bile Extraction on Asia's Bear Farms. Journal of agricultural & Environmental ethics. 25(1): 55-77.

Ryder, R. D., 2000. Animal revolution: changing attitudes toward speciesism. Berg Publishers. 284 s. ISBN 1859733255.

Still, J. 2003. Use of animal products in traditional Chinese medicine: environmental impact and health hazards. *Complementary Therapies in Medicine*. 11 (2): 118-122.

Singer, P. 2001. Osvobození zvířat. Práh. Praha. ISBN 8072520423.

Šiler, V., 1996. Etika ochrany zvířat. Scholaforum, Ostrava, 26 s.

Šonková, R. 2006. Welfare v ekologickém zemědělství - Šance pro lepší život hospodářských zvířat. Ústav zemědělských a potravinářských informací. Praha.

Tobe, S. S., Linacre, A. 2011. A new assay for identifying endangered species in Traditional East Asian Medicine. *Forensic Science International: Genetics Supplement Series*. 3 (1): 232-233.

Večerek, V., Dousek, J., Burda, Z., Večerková, E., Sýkorová, I. 2001. Ochrana zvířat. Veterinární a farmaceutická univerzita Brno. 156 s. ISBN 8073054124

Večerek, V., Dousek, J., Burda, Z., Večerková, E., Novák, J. 2001. Ochrana zvířat v právních předpisech EU. Ediční středisko Veterinární a farmaceutické univerzity Brno. 178 s. ISBN 8073054000

Veissier, I., Butterworth, A., Bock, B., Roe, E. 2008. European to approaches to ensure good animal welfare. *Applied animal behaviour Science*. 113 (4):279-297.

Woods, A. 2012. From cruelty to welfare: the emergence of farm animal welfare in Britain, 1964-71. *Endeavour*. 36(1): 14-22.

Webster, J. 1999. Welfare: životní pohoda zvířat aneb Střízlivé kázání o ráji. Nadace na ochranu zvířat. Praha. 264 s. ISBN 802384086.

ZÁKONY A ODBORNÁ ŠKOLENÍ:

Česko. Zákon České národní rady č. 246 ze dne 15. dubna 1992 na ochranu zvířat proti týrání.

Česko. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 208 ze dne 14. dubna 2004 o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat.

Česko. Zákon Parlamentu České republiky č. 166 ze dne 13. července 1999 o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon).

Traplová, J., 2012. Novela zákona na ochranu zvířat proti týrání. Školení pro zaměstnance samosprávných územních celků. 11. 12. 2012.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Animal Welfare: EU Action Plan, Evaluation and the Second Strategy on Animal Welfare. European Commission. [cit.2012-10-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/actionplan/docs/aw_strategy_19012012_cs.pdf>.

Anon.1, 2012. Děti utýraly holuba, kterého vyhrály v tombole. Mrtvolku spláchly do záchodu. [cit 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/krimi/277411-deti-utyraly-holuba-ktereho-vyhraly-v-tombole-mrtvolku-splachly-do-zachodu.html>>.

Anon.2, 2012. V Ostravě našli zuboženého psa, vodítko měl zarostlé do krku. [cit 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/krimi/275960-v-ostrave-nasli-zubozeneho-psa-voditko-mel-prirostle-ke-krku.html>>.

Anon.3, 2012. V Rusku vybili stádo jelenů kvůli jejich penisům, chtěli je pašovat do Číny. [cit 2012-10-09]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/276903-v-rusku-vybili-stado-jelenu-kvuli-jejich-penisum-chteli-je-pasovat-do-ciny.html>>.

Anon.4, 2012. Deset nejhlupejších pokusů na zvířatech v USA. [cit 2012-10-15]. Dostupné z: <<http://www.svobodazvirat.cz/deset-nejhloupejsich-pokusu-na-zviratech-v-usa.htm>>.

- Anon.5.** [cit 2013-02-04]. Dostupné z
<<http://kdb2.zf.jcu.cz/Special.%20zboziznalstvi/7.%20Tradicni%20cinska%20medicina.pdf>>.
- Brychtová, Š., 2009.** Úloha municipalit v otázce ochrany týraných a opuštěných zvířat. Univerzita Pardubice. ISSN:18049095. [cit 2012-10-09]. Dostupné z: <[www.http://aosp.upce.cz/article/view/50/40](http://aosp.upce.cz/article/view/50/40)>.
- Donaldson, S., 2012.** Want to help stop animal cruelty and suffering? [cit 2012-10-15]. Dostupné z: <<http://www.animal-rights-action.com/>>.
- Kupka, M., 2012.** Na fotkách Evropanů jsou častěji jejich zvířata než partneři. [cit 2012-10-15]. Dostupné z: <http://hobby.idnes.cz/zvirata-fotime-vic-nez-partnery-dak-/hobby-mazlicci.aspx?c=A120721_143213_zahranicni_mku>.
- Ministerstvo zemědělství ČR. 2013.** Aktuality v ochraně zvířat. [cit 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/aktuality/>>.
- Ministerstvo zemědělství ČR. 2013.** Důvodová zpráva k zákonu č. 359/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. [cit 2013-01-25]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/187337/Z359_12duvodovka_web.pdf>.
- Pietruszková, J., 2012.** Tradiční čínská medicína a ohrožené druhy. Ochrana přírody. [cit 2013-01-18]. Dostupné z: <[www.http://www.casopis.ochranaprirody.cz/clanky/tradicni-cinska-medicina-a-ohrozene-druhy.html](http://www.casopis.ochranaprirody.cz/clanky/tradicni-cinska-medicina-a-ohrozene-druhy.html)>.
- Rydval, T., 2006.** Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice. Aplikované právo. [cit 2012-10-09]. Dostupné z: <[www.http://znamky.szesro.cz/text/ZOO-koutek/Pr%C3%A1va%20zv%C3%AD%C5%99at.pdf](http://znamky.szesro.cz/text/ZOO-koutek/Pr%C3%A1va%20zv%C3%AD%C5%99at.pdf)>.
- Starobová, O., 2006.** Výzkum nových léčiv od zrodu k registraci. Multimediální podpora výuky klinických a zdravotnických oborů: portál Lékařské fakulty Masarykovy univerzity

[cit.2012-10-12]. Dostupné z: <<http://portal.med.muni.cz/clanek-367-vyzkum-novych-leciv-od-zrodu-k-registraci.html>>.

Státní veterinární správa ČR. 2013. Ochrana pohody zvířat a welfare. [cit 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.svscr.cz/index.php?art=56>>.

Státní veterinární správa ČR. 2013. Způsob oznámení o týrání zvířat. [cit 2013-01-25]. Dostupné z: <<http://www.svscr.cz/index.php?art=1287>>.

Starobová, O., 2006. Výzkum nových léčiv od zrodu k registraci. Multimediální podpora výuky klinických a zdravotnických oborů: portál Lékařské fakulty Masarykovy univerzity [cit.2012-10-12]. Dostupné z: <<http://portal.med.muni.cz/clanek-367-vyzkum-novych-leciv-od-zrodu-k-registraci.html>>.

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. 2013. Poruchy duševní a poruchy chování. [cit 2013-01-09]. Dostupné z: <<http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>>.

Zelený, P., 2012. Týrání dětí po česku: připínáčky v botách a žebra zlámaná plenami. [cit 2012-10-09]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/tyrani-deti-po-cesku-pripinacky-v-botach-a-zebra-zlamana-plenami-pw3-/krimi.aspx?c=A120106_101731_krimi_zep>.

9 SAMOSTATNÉ PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Právní předpisy přímé ochrany zvířat

Příloha č. 2: Právní předpisy nepřímé ochrany zvířat

Příloha č. 3: Přehled tzv. pěti Svobod

Příloha č. 4: Přehled podnětů řešených mezi lety 2000 – 2010 pracovníky ÚMČ Praha 6

Příloha č. 5: Soudní projednávání § 203 (týrání zvířat) trestního zákoníku

Příloha č. 1: Právní předpisy přímé ochrany zvířat

- zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“);
- vyhláška č. 207/2004 Sb., o ochraně, chovu a využití pokusných zvířat;
- vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat;
- vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování;
- vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat;
- vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči;
- vyhláška č. 3/2009 Sb., o odborné způsobilosti k výkonu dozoru na úseku ochrany zvířat proti týrání;
- vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě;
- vyhláška č. 5/2009 Sb., o ochraně zvířat při veřejném vystoupení a při chovu;
- vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu;
- vyhláška č. 128/2010 Sb., o způsobilosti k označování psů tetováním;
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník;

(vždy v platném znění).

Příloha č. 2: Právní předpisy nepřímé ochrany zvířat

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon);
- zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon);
- nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat;
- zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech;
- zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském);
- zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů;
- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny;
- zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy;
- zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy);
- zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa;
- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí;
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí);
- zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty;
- zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti;

- zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybníkářství);
- zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách);
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon);
- nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností;
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů;
- zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech);
- zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh a o změně některých souvisejících zákonů;
- zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů;
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník;
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích;
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád;
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky;
- nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin;

(vždy v platném znění).

Příloha č. 3: Přehled tzv. pěti Svobod (dle Webstera, 1999)

- Svoboda od hladu a žízně nerušeným přístupem k čerstvé vodě a krmivu zaručujícímu plné zdraví a tělesnou zdatnost.
- Svoboda od nepohodlí poskytnutím odpovídajícího prostředí včetně úkrytu a pohodlného místa k odpočinku.
- Svoboda od bolesti, zranění a onemocnění prevencí anebo rychlou diagnózou a léčením.
- Svoboda od strachu a stresu ujištěním takového prostředí a zacházení, které vylučují psychické strádání.
- Svoboda projevit přirozené chování poskytnutím dostatečného prostoru, vhodného prostředí a společnosti zvířat téhož druhu.

Příloha č. 4: Přehled podnětů řešených mezi lety 2000-2010 pracovníky ODŽP dle ZOZPT

Rok	Zvíře	Porušení §	Ukončení / Sankce	Poznámka
2000	prase	4 odst.1 písm. j), k)	2.000 Kč	
2000	pes (pitbulteriér)	nebyl porušen		
2000	2 psi	nebyl porušen		
2000	pes (rotweiler)	nebyl porušen		
2000	pes	nebyl porušen		rušení štěkotem
2000	kočky	nebyl porušen		obtěžování zápachem
2000	pes	nebyl porušen		rušení štěkotem
2000	pes (doga)	4 odst.1 písm. k)	opakovaná kontrola	náprava chovatelských podmínek
2000	pes (německý ovčák)	13 odst. 1	500 Kč	napadení dalších psů
2000	kočky	4 odst.1 písm. m)	zastaveno	
2000	13 koček	4 odst.1 písm. j, k)	odebrání zvířat	odloženo –trestný čin
2001	2 psi (brazilské fily)	nebyl porušen		
2001	pes (trpasličí pudl)	nebyl porušen		
2001	2 psi (jezevčáci)	4 odst.1 písm. c),j),k)	odebrání zvířat	umístění do útulku
2001	pes (trpasličí pudl)	13 odst. 1	200 Kč	
2001	pes (trpasličí pudl)	4 odst.1 písm. c) bod 3	odloženo	po uplynutí jednoho roku
2001	4 psi (boxeři)	nebyl porušen		
2001	2 psi (howavart)	13 odst. 1	500 Kč	
2001	mýval	13 odst. 5	3.000 Kč	
2001	3 psi (rotweileři)	4 odst.1 písm. c),j),k); 13 odst.1	5.000 Kč	
2002	Pes (kavkazský ovčák)	4 odst.1 písm. c),j),k)	odebrání zvířete	umístění u organizace na ochranu zvířat
2002	pes	nebyl porušen		
2002	pes	nebyl porušen		rušení štěkotem
2002	pes	nebyl porušen		rušení štěkotem
2002	4 psi	nebyl porušen		rušení štěkotem
2002	pes (kříženec)	13 odst.1	1.500 Kč	
2003	2 psi	nebyl porušen		rušení štěkotem
2003	2 psi (němečtí ovčáci)	4, odst.1 písm. j),k)	odebrání zvířat	umístění v útulku
2003	pes	nebyl porušen	odloženo	nebyl přestupek
2003	pes	nebyl porušen		
2003	2 psi (němečtí ovčáci)	4 odst.1 písm. j),k)	odebrání zvířat	umístění v útulku
2003	pes (pitbulteriér)	13 odst.1	napomenutí	
2004	pes	nebyl porušen		
2004	pes (kokršpaněl)	nebyl porušen		
2004	2 psi (pudlové)	nebyl porušen		
2004	pes (kříženec)	nebyl porušen		rušení štěkotem
2004	8 ovcí	11 odst. 2	odchycení zvířat	umístění v útulku

2005	pes	nebyl porušen		
2005	pes (německý ovčák)	nebyl porušen		rušení štěkotem
2005	pes	nebyl porušen		
2005	pes (jezevčík)	nebyl porušen		
2005	pes (retrívr)	nebyl porušen		
2005	psi, kuň	nebyl porušen		
2005	laboratorní zvířata	27 odst.1 písm. c)	5.000 Kč	provádění pokusů na zvířatech bez schválených projektů
2006	pes (kříženec)	nebyl porušen		
2006	22 koček	nebyl porušen		
2006	pes (jezevčík)	nebyl porušen		rušení štěkotem
2006	9 psů	nebyl porušen		
2006	pes	nepodařilo se prošetřit		majitel nepřebíral poštu, odstěhován
2006	pes (retrívr)	nebyl porušen		
2006	pes (jezevčík)	nebyl porušen		stáří
2006	20 andulek	4 odst.1 písm. k)	5.000 Kč	
2006	57 suchozemských želv	4 odst.1 písm. m)	30.000 Kč	
2006	ryby	4 odst.1, písm. j); 5a odst.1 a 5g odst.3	500 Kč	vánoční prodej
2006	ryby	4 odst.1 písm.j); 5a odst.1 a 5g odst.3	500 Kč	vánoční prodej
2006	psi	5 odst.1	1.000 Kč	
2007	psi	nebyl porušen		rušení štěkotem
2007	pes (labrador)	nebyl porušen		náprava chovatelských podmínek
2007	pes (jezevčík)	nebyl porušen		rušení štěkotem
2007	pes	nebyl porušen		
2008	mravenečník stromový	4 odst.1 písm. m)	50.000 Kč	
2008	pes (retrívr)	nebyl porušen		
2008	gepard, krajsa, sokol	8 odst.3 písm. b)	1.000 Kč	
2008	6 mývalů jižních	4 odst.1 písm. m); 8c odst.1,2	60.000 Kč	
2008	drůbež	nebyl porušen		
2009	2 psi	13 odst.1	odloženo	
2009	hmyz, hlodavci	nebyl porušen		
2009	2 psi (jorkšířští teriéři)	nebyl porušen		
2009	538 ks terarijních zvířat (ještěrky)	4 odst.1 písm. j)	70.000 Kč	
2009	zvířata ve zverimexu	13a odst.4	1.000 Kč	neposkytnutí informací
2009	146 ks papoušků	4 odst.1 písm. m)	90.000 Kč	
2009	pes	nebyl porušen		rušení štěkotem
2009	pes	nebyl porušen		rušení štěkotem

2010	kocour	nebyl porušen		
2010	10 koček	nebyl porušen		
2010	10 koček	4 odst. 1 písm. k)	odebrání zvířat	umístění v útulku
2010	pes (puhl)	nebyl porušen		stáří
2010	10 krokodýlů	4 odst.1 písm. j)	50.000 Kč	
2010	1541 ks terarijních zvířat	4 odst.1 písm. j) a m)	40.000 Kč	459 ks mrtvých
2010	300 ks papoušků šedých	4 odst.1 písm.j) a m)	70.000 Kč	

..

Příloha č. 5: Soudní projednávání § 203 (týrání zvířat) trestního zákoníku (převzato Program ochrany zvířat 2010)

Rok Year	stíháno Prosecuted	obžalováno Charged	zkrácené přípravné řízení Tried summarily	navrženo k potrestání Proposed for punishment	odsouzeno Convicted
1992	9	7	--	--	4
1993	26	16	--	--	7
1994	32	26	--	--	13
1995	34	26	--	--	14
1996	57	46	--	--	23
1997	63	60	--	--	31
1998	63	45	--	--	25
1999	53	48	--	--	31
2000	56	50	--	--	20
2001	53	37	--	--	22
2002	36	28	6	5	17
2003	40	33	4	4	14
2004	39	32	12	12	31
2005	16	12	3	3	15
2006	16	11	3	3	4
2007	21	16	3	3	17
2008	26	21	6	6	23
2009	22	20	7	7	19
2010	19	15	15	14	20
Celkem	681	549	59	57	350